

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marjeta Mrak

**PERCEPCIJA SPOLNE NEENAKOSTI V POPULARNI
GLASBI**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Marjeta Mrak

Mentor: doc. dr. Peter Stanković

**PERCEPCIJA SPOLNE NEENAKOSTI V POPULARNI
GLASBI**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

PERCEPCIJA SPOLNE NEENAKOSTI V POPULARNI GLASBI

Popularna glasba je del popularne kulture, ki je globalno razširjena. Gre za umetnost, kjer se povezujejo simbolna komunikacija, oblika sprostitve in zabave ter dobiček. Vsak, ki želi v njej uspeti, se sooča s takšnimi in drugačnimi težavami. Ena izmed njih je tudi spolna neenakost, ki je tudi vodilna nit mojega diplomskega dela. Raziskujem poglede mladih ljudi na spolno neenakost v popularni glasbi. Delo je sestavljeno iz dveh delov, teoretičnega in raziskovalnega. Najprej predstavim vse v zvezi s popularno glasbo, spoloma, ženskami v glasbi in občinstvu, ki predstavlja pomemben dejavnik v glasbenem svetu. Na vseh področjih sem bolj izpostavila ženske in jim posvetila veliko več pozornosti kot moškim. V drugem, raziskovalnem delu, pa sem na podlagi teorije naredila raziskavo, s katero sem pridobila različna mnenja in poglede mladih ljudi na pomen, vpliv in prisotnost spolne neenakosti v popularni glasbi. S pomočjo analize rezultatov sem preverjala štiri hipoteze in lahko sklepam, da se ljudje zavedajo prisotnosti neenakosti med spoloma v popularni glasbi in glasbeni industriji na splošno.

Ključne besede: popularna glasba, spolna neenakost, feminizem, ženske v glasbi, občinstvo.

THE PERCEPTION OF GENDER INEQUALITY IN POPULAR MUSIC

Popular music is a part of popular culture which is globally extended. It is an art where symbolic communication, form of relaxation, entertainment and profit are connected. Everyone who wants to succeed in it has to confront with different problems. One of them is also gender inequality which is also one of the main threads in my graduation thesis. My aim is to explore thoughts of young people about gender inequality in popular music. Thesis is compound with theoretical and researchal part. In first, I introduce everything that is related to popular music, gender, women in music and audience, which represents an important part in music industry. In all chapters I expose women more than men and give them more attention. Second, researchal part of thesis is all about research and results which gave me different opinions and views of young people on meaning, influence and presence of gender inequality in popular music. Analysis was a starting-point to verify four research statements and due to findings I can conclude that people are aware of inequality between genders in popular music and music industry in general.

Key words: popular music, gender inequality, feminism, women in music, audience.

VSEBINSKO KAZALO

1. UVOD	7
2. POPULARNA GLASBA	9
2.1 Definicije popularne glasbe.....	10
2.2 Adornov kritični pogled	11
2.3 Dominacija moških v glasbeni industriji.....	12
2.4 Žanri	14
3. SPOL IN IDENTITETA	17
3.1 Biološki in družbeni spol.....	17
3.2 Identiteta.....	18
3.3 Feminizem.....	19
3.4 Spolna neenakost.....	20
4. ŽENSKES V GLASBI	23
4.1 Ženske kot izvajalke.....	24
4.2 Razlikovanje ženskih izvajalk od moških izvajalcev v rocku.....	24
4.3 Pomen ženskega telesa	25
5. OBČINSTVO	28
5.1 Ženske kot poslušalke	29
5.2 Subkultura in subkulturne skupine	30
5.3 Individualni in družbeni vplivi	31
5.3.1 Videospoti.....	32
5.3.2 Kreativnost pesmi	33
5.3.3 Zvezdniki.....	35
6. RAZISKAVA	36
6.1 Izhodišča.....	36
6.2 Metodologija in izvedba raziskave.....	36
6.3 Sestava in struktura vprašalnika	37
6.4 Hipoteze	37
6.5 Analiza raziskave	38
6.5.1 Demografski podatki	38
6.5.2 Pomen glasbe in glasbeni okus	39
6.5.3 Mnenja o spolni neenakosti.....	41

6.5.4 Povezanost določenih spremenljivk	45
6.6 Ugotovitve raziskave.....	50
7. SKLEP	56
8. LITERATURA IN VIRI.....	59
8.1 Članki po revijah oziroma zbornikih.....	59
8.2 Samostojne publikacije	60
8.3 Internetni viri.....	62
9. PRILOGE	64
9.1 Priloga A: Anketni vprašalnik.....	64
9.2 Priloga B: Izpisi programa SPSS	66

KAZALO SLIK

Slika 6.5.1.1: Spol anketirancev	38
Slika 6.5.1.2: Starost anketirancev	39
Slika 6.5.1.3: Izobrazba anketirancev	39
Slika 6.5.2.1: Ima glasba v vašem življenju pomembno vlogo?.....	40
Slika 6.5.2.2: Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?.....	40
Slika 6.5.3.1: Je za vas pomembno kakšnega spola je izvajalec?.....	41
Slika 6.5.3.2: Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna glasbi moških?.....	41
Slika 6.5.3.3: Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?.....	42
Slika 6.5.3.4: Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	42
Slika 6.5.3.5: Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi izrazita (se o njej veliko govori, je na vseh področjih jasno vidno, da je prisotna in jo vodilni ne želijo skriti) ali prikrita (se o njej ne govori, ni jasno vidno, da je prisotna in se jo javnosti poskuša čim bolj skriti) ?.....	43
Slika 6.5.3.6: Rock, pop in rap/hip-hop so globalno najbolj razširjeni žanri. Katerega bi označili za najbolj ženskega oziroma kje je največ prisotnih žensk kot izvajalk in poslušalk?	43

Slika 6.5.3.7: Privlačna vizualna podoba glasbenika/glasbenice pripomore k njegovi/njeni uspešnosti. Komu to bolj koristi?	44
Slika 6.5.3.8: Koliko anketirancev je odgovorilo na podvprašanje (Zakaj?) o privlačni vizualni podobi.....	44
Slika 6.5.3.9: Se strinjate s tem, da bi mogli bolj poudarjati spolno enakost žensk v glasbi, kot jo nenehno poudarjajo na drugih področjih (na delovnem mestu, v politiki, itd.)?	45
Slika 6.5.4.1: Se vam zdi, da je glasbena industrija v domeni moških? (vpliv izobrazbe).....	46
Slika 6.5.4.2: Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)? (vpliv spola)	47
Slika 6.5.4.3: Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi izrazita (se o njej veliko govori, je na vseh področjih jasno vidno, da je prisotna in jo vodilni ne želijo skriti) ali prikrita (se o njej ne govori, ni jasno vidno, da je prisotna in se jo javnosti poskuša čim bolj skriti) ? (vpliv spola)	48
Slika 6.5.4.4: Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba? (vpliv starosti).....	49
Slika 6.5.4.5: Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru, ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških? (vpliv glasbenega okusa).....	50

1. UVOD

V pozni moderni družbi popularna glasba predstavlja glavno obliko sprostitve, saj se z njo srečujemo povsod. V življenje ljudi se vključuje na različne načine, od nočnih klubov, nastopov v živo, do kina in televizijskih oglasov. Funkcionira na kolektivni ravni, saj se vsak dan po celem svetu zbirajo ljudje na različnih lokacijah, kjer se predajajo izvajanju in poslušanju glasbe. Ne glede na to, da gre za obliko sprostitve in zabave, je tudi eno izmed področij, kjer se pojavlja spolna neenakost. Na prvi pogled se nam mogoče ne zdi, da je prisotna in izrazita, vendar ko pogledamo bolj globoko v strukturo samega procesa, pride do izraza.

Ženske veljajo za nežnejši, lepši, a hkrati bolj zatiran spol. Spolna neenakost je v današnji družbi le eden izmed problemov, s katerim se morajo srečevati. Vsak človek pa ima na to različen pogled. Mnogi menijo, da se vse skupaj poudarja za prazen nič, drugi pa so mnenja, da se premalo ljudi zavzema za enakopravnost in enakost spolov v celotni družbi. Če želimo popularno glasbo preučevati, se moramo zavedati, da gre za tesno povezanost z drugimi elementi družbe. Je v kombinaciji z muzikologijo, feminizmom, sociologijo in študijo spolov. Poleg tega pa igrajo pomembno vlogo tudi tržni mehanizmi, saj glasba rabi nekoga, ki jo naredi prepoznavno in uspešno. Bolj ko je povezana z različnimi področji, več dejavnikov vpliva nanjo. Današnja družba je kapitalistično naravnana, zato jo usmerja denar, ne glede na to, kakšne so posledice.

Če diplomsko delo v grobem razdelim, je sestavljeno iz dveh delov, teoretičnega in raziskovalnega. V osnovi me je zanimal pogled ljudi na spolno neenakost na področju popularne glasbe, kako jo vidijo in sprejemajo oziroma koliko so na splošno z njo seznanjeni. Glede na to da je popularna glasba zelo širok pojem, ki zajema različna področja, so mojo pozornost najbolj pritegnili dejavniki, ki igrajo ključno vlogo pri definiranju, izražanju in konec koncev tudi odpravljanju spolne neenakosti.

V prvem poglavju teoretičnega dela sem predstavila vse v zvezi s popularno glasbo, od njenega pomena, kritik, glasbene industrije in žanrov, ki jo sestavljajo. Nadaljevala sem s poglavjem o spolih, kjer sem izpostavila razliko družbenega in biološkega spola, pomen identitete za posameznika, teorijo feminizma in pomen ter problem spolne neenakosti.

Posebno poglavje sem namenila ženskam v glasbi: kako so predstavljene kot izvajalke, v čem se razlikujejo od moških kolegov v rocku, ki velja za tipično moški žanr, in kakšen pomen ima žensko telo v svetu glasbe. Povsod sem se bolj osredotočila in izpostavila ženske, saj so one tiste, ki jih spolna neenakost najbolj prizadene. Svoje poglavje pa je dobilo tudi občinstvo, saj predstavlja pomemben dejavnik v popularni glasbi. Slednja brez njega ne bi obstajala. Najprej sem ga na splošno predstavila, nato opisala, kakšne so ženske kot poslušalke in kako se znajdejo v subkulturnih skupinah (kjer sem posebej poudarila punk), ter na koncu preverila, pod kakšnimi vplivi se znajdejo poslušalci.

V drugem, raziskovalnem delu, pa sem želela predvsem ugotoviti, kako ljudje gledajo na spolno neenakost, koliko so o njej seznanjeni in kakšno je njihovo mnenje. Pri tem sem oblikovala štiri osnovne hipoteze, ki sem jih preverjala z raziskavo. Vse se nanašajo na spolno neenakost v popularni glasbi, potrdila oziroma zavrgla pa sem jih na podlagi dobljenih rezultatov raziskave, ki sem jo opravila z strukturiranim anketnim vprašalnikom. Izvedba in ugotovitve so predstavljeni v zadnjem delu raziskave.

Skozi nalogo bom poskušala potrditi oziroma zavrniti naslednje hipoteze:

1. *Stališče respondentov glede dominacije moških v popularni glasbi je odvisno od stopnje izobrazbe.*
2. *Stališče respondentov glede spolne enakovrednosti žanrov ni odvisno od spola.*
3. *Respondenti menijo, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita.*
4. *Po mnenju respondentov je privlačna vizualna podoba bolj v korist izvajalkam kot izvajalcem.*

Hipoteze sem oblikovala na podlagi teorije in so sestavljene tako, da razkrijejo jasne rezultate o splošnem mnenju določene starostne populacije glede spolne neenakosti v popularni glasbi. Mnenja naključno izbranih ljudi različne starosti, izobrazbe in glasbenega okusa, dajejo kljub temu podobne odgovore, ki so grafično prikazani in interpretirani v raziskovalnem delu. Diplomsko nalogo zaključujem s sklepom, v katerem na kratko povzemam bistvene stvari in ugotovitve ter jih povezujem s teoretičnem delom.

2. POPULARNA GLASBA

Glasba je nastala z oblikovanjem človeške vrste. Celotna skupnost si jo je delila in v njej uživala. Razlike v izvajanju in stilu so bile pojmovane kot znaki družbene različnosti in ne kot ovire v skupnostni komunikaciji. Dejstvo je, da je bil vsak posameznik zmožen plesati, peti in ustvarjati glasbo, prav tako kot je bil zmožen govoriti naravni jezik. Imela je pomen družbene aktivnosti, tako kot politika ali religija, in ni bila razumljena kot univerzalni jezik, kljub temu da je enotno predstavljala izražanje in razumevanje čustev. Glasbene kode, ki predstavljajo glasbo, so vzorci zvoka, ki so jih iznašli in razvili sodelujoči posamezniki različnih družbenih in kulturnih sistemov. Ravno zato se glasba med seboj razlikuje in si ni enotna (Blacking v Harrington in Bielby 2001: 19).

Popularna¹ glasba izhaja iz tradicionalne, z njeno rastjo pa se je vedno bolj poudarjala razlika med različnimi stili. Ljubitelji resne, klasične glasbe so jo pojmovali kot nekaj slabšega, saj naj bi bila preveč komercialna in urbana, medtem ko je bila klasična namenjena visokim družbenim elitam. Vzroke za to so našli predvsem v tem, da je bila resna glasba del umetnosti, ki naj bi predstavljala nekaj večnega. Njeno pravo nasprotje je bilo vse, kar je bilo moderno, popularno. Kljub temu je moderna glasba kmalu postala povezana z romantično in klasično, zato je dobila oznako »resna«, čemur so mnogi nasprotovali.

Označevanje različnosti glasbene kulture družbenih skupin je kmalu postalo nesmiselno. V ospredje se je postavilo glasbo samo in zmožnost ljudi, da jo ustvarjajo in poslušajo. Njena učinkovitost je bila odvisna od odnosa ljudi do vrednotenja, razumevanja in spoštovanja. Je glasba, ki je danes na splošno dobro sprejeta in spoštovana s strani posameznikov in predstavlja pozitivnost, katere glavni namen je komunikacija (Blacking v Harrington in Bielby 2001: 20–23).

Willis (v Shankar 2000: 29) pravi, da gre za simbolično komunikacijo, zato je pomembna v vsakodnevem življenju, saj predstavlja različne kulturne interese. Pomaga nam, da vsaka izkušnja in stvar dobita pomen. Je proces, s katerim lažje definiramo naš družbeni in kulturni svet, gre na neke vrste simbolično kreativnost s strani izvajalca in poslušalca. Tako z njeno

---

¹ Izraz *popularna* naj bi zgodovinsko označeval "navadne" ljudi, kot popularna glasba pa naj bi se širše začel uporabljati med letoma 1930 in 1940 (Shuker: 2001: 5).

pomočjo lahko ustvarimo lastno identiteto. Predstavlja poistovetenje z nečim, kar nam je hkrati blizu in daleč. Na splošno je del popularne kulture, ki je postala razširjena s pomočjo množičnih medijev, ki v veliki meri vplivajo na navade in vedenje ljudi. Je del njihovega življenjskega okolja. Poslušalci sledijo njenim smernicam o vizualni podobi in obnašanju v popularni kulturi, ki je vsakodnevna kultura neke skupine ljudi in predstavlja svet okoli nas (Riesman v Frith in drugi 1990: 5, 6).

2.1 Definicije popularne glasbe

Pogosto so opisi, kaj popularna glasba dejansko je, premalo natančni. Zato je to podpoglavje namenjeno specifičnim definicijam dveh avtorjev, Birrerja in Shukerja. Vsaka definicija je po svoje zanimiva, saj podaja različne pomene in vrednote popularne glasbe.

Frans Birrer (v Middleton 1990: 4) je v 20. stoletju podal štiri definicije:

1. *Normativna* - je manjvredni tip glasbe.
2. *Negativna* - je glasba, ki predstavlja samo sebe in ničesar drugega.
3. *Sociološka* - je posledica oziroma produkt določene družbene skupine.
4. *Tehnološko-ekonomska* - je razširjena z množičnimi mediji in trgom.

Vse štiri kategorije so zanimive, vendar njihova razlaga ni zadovoljiva. Kritika prve definicije je, da je preveč neomejena, kritika druge pa da v glasbi ni nobenih jasnih mej, s pomočjo katerih bi lahko rekli, da predstavlja samo sebe in nobene druge zvrsti, na primer resno glasbo. Pri tretji definiciji je pomanjkljivost, da nobena zvrst ne more biti zajeta le znotraj določene družbene skupine, brez vplivov in vmešavanj zunanjih dejavnikov. Zadnja definicija pa je nezadovoljiva v smislu, da širitev glasbe ni le pod vplivom množičnih medijev in trga, temveč se lahko širi tudi sama od sebe, "iz obraza v obraz".

Tri različne definicije po Shukerju (v Shuker 2001: 5–7):

1. *Definicija, ki temelji na besedi "popularen"*.

Po njegovem mnenju so kriteriji za določanje, kaj je popularno, zelo kompleksni. Middleton pa je pod tem pojmom upošteval že ljudske pesmi, ki so v današnjem času izključene iz popularne glasbe, in zaključil, da je vsa glasba popularna.

2. *Definicije, ki nanjo gledajo na komercialen način*

Kot navaja Burnett (v Shuker 2001: 6): »Ko govorimo o popularni glasbi, govorimo o glasbi, ki je komercialno naravnana.« Komercializacija naj bi bila ključna za njeno razumevanje. Posamezni žanri so pojmovani kot popularni zaradi svojega pogostega pojavljanja v množičnih medijih, ki so ključ do tega, da nekaj postane popularno. Vendar, ko govorimo o komercializaciji, se moramo zavedati, da se le-ta razlikuje od države do države, od regije do regije in od trga do trga.

3. *Definicije, ki temeljijo na družbeno-ekonomskih karakteristikah*

Gre za povezavo s tehnologijo, ki ji omogoča nastanek in širjenje ter posledično priljubljenost pri množicah. Končni izdelek nastane s kombinacijo glasbenih stilov, tradicionalnih vplivov ter oglaševalskih in prodajnih strategij.

Zaključujem s Shukerjevo (v Shuker 2001: 7) najbolj nevtralnno in zadovoljivo definicijo, ki pravi, da mora popularna glasba zajemati tako glasbene kot družbeno-ekonomske karakteristike in hkrati vsebovati glasbeno tradicijo, stile in vplive.

2.2 Adornov kritični pogled

Vsako področje je zanimivo za različne kritike. Osredotočila sem se na Adorna, predstavnika frankfurtske šole, ki pravi, da je popularna glasba z vdorom kapitalističnega etosa postala fetiš posameznikov. Čeprav je bil njegov odnos do nje negativen, je bil kljub temu prvi, ki je začel o njej sistematično pisati.

Njegova glavna kritika je, da igra vlogo družbenih odnosov kapitalistične produkcije in na podlagi tega izkorišča ljudi, kar se izraža na dva načina:

1. V povezavi z ostalimi oblikami množične zabave igra vlogo razvedrila brez katerega posameznik ne more ter
2. ponuja odrešitev od brezdelja in navidezno deluje stimulatивно, kar je za ljudi sproščujoče (Bennett 2000: 36, 37).

Poudarjal je, da je njena glavna karakteristika standardizacija. V popularni glasbi je vse standardizirano, kar je še ena posledica kapitalizacije. Po njegovih besedah se nahaja tako v

celotni zasnovi glasbe kot v njenih podrobnostih. Poslušalec ob poslušanju postane neke vrste subjekt, saj se na nek način identificira z imaginarnim glasbenim "jazom" in se počuti manj odrinjenega od preostale množice, saj je vključen v skupino oboževalcev. Združuje jih ista zvrst glasbe, ki jo poslušajo. Bistvo je doseči čim večji dobiček na račun občinstva in množičnih medijev, ki jo razširjajo in oglašujejo. Gre za globalen proces, saj je določen izvajalec lahko znan po celem svetu, po stilu in obnašanju pa mu sledi množično občinstvo. Tudi drugi predstavniki te šole so kritizirali popularno glasbo in množično kulturo na splošno. Kultura naj bi po njihovem mnenju postala del kapitalistične proizvodnje, objekt, ki ga prodajajo (Adorno 1986: 43–45).

2.3 Dominacija moških v glasbeni industriji

V naslednjih odstavkih sta opisana vloga in pomen moškega spola v glasbeni industriji, ki je odgovorna za nastanek in razširitev popularne glasbe. Le-ta deluje po načelu spolne strukture, saj imajo moški na vseh področjih pomembnejšo vlogo oziroma so prisotni v večjem številu kot ženske. Če pogledamo spolno strukturo glasbenih založb, producentov in menedžerjev glasbe, je razvidno, da gre za področje, kjer prevladujejo moški.

Znano je, da so bile ženske v preteklosti pogosto izključene iz raznih dejavnosti, zato tudi glasbena industrija ni nobena izjema. Njihova vloga je na nek način omejena skozi moške. Definicije o tem, kaj sploh je žensko delo, niso jasne. Največkrat je bilo definirano kot vse dejavnosti, ki niso primerne za moške. Vendar se tako pojmovanje nikoli ni prekrivalo z deli, ki so jih dejansko opravljale, saj so skoraj vedno opravljala tudi moška dela (Makarovič 2002: 65).

Splošna definicija sfere glasbene industrije je, da gre za poslovanje, ki je zelo dinamično, spreminjajoče in predstavlja vse, kar je povezano z glasbo. Glavni akterji, ki so vanjo vključeni, so profesionalni in amaterski izvajalci, glasbene založbe, glasbeni trgi, oglaševalska podjetja, množični mediji in občinstvo, brez katerega ne bi obstajala. Ima zelo pomembno vlogo v življenju vsakega posameznika, saj se z njo srečujemo na vsakem koraku (Krasilovsky in drugi 2003: 3). Če posplošimo, gre za pomemben element globalnega procesa proizvodnje in porabe zabave (Negus 1992: 19).

Deli se na tri dele:

- Industrijo, ki snema glasbo,
- industrijo, ki glasbo širi, in
- industrijo, ki se ukvarja z organiziranjem (Miesel in Sullivan 2002: 17).

Vse skupaj predstavlja organizacijo, brez katere ne bi obstajali globalni izvajalci in poslušalci. Pogosto se jo enači z glasbenimi založbami, vendar to ne drži. Gre za dve ločeni stvari, ki delujeta soodvisno in imata skupno stvar, dominacijo moških. Tudi glasba je še eno izmed področij, kjer ni prostora za enakost med spoloma.

Kot primer dominacije moških v glasbeni industriji navajam štiri najmočnejše in najbolj poznane glasbene založbe. Leta 2005 so več kot 80 odstotkov celotne ameriške glasbene industrije predstavljale: Warner Music Group, EMI Records, Sony BMG in Universal Music Group (http://en.wikipedia.org/wiki/Record_company). Vse štiri so bile ustanovljene s strani moških in so še danes pod njihovim vodstvom. Warner Music Group je leta 1929 ustanovil Jack Warner. Založba se je skozi čas večkrat preimenovala, vendar je bila vedno pod vodstvom moškega direktorja. Tudi, ko jo je leta 2003 odkupila skupina investitorjev, so na to mesto postavili moškega, Edgarja Bronfmana mlajšega (http://en.wikipedia.org/wiki/Warner_Music_Group). EMI Group je angleška glasbena založba, ki je bila ustanovljena leta 1931 in ki je v med letoma 1950 in 1970 dosegla velik uspeh pod vodstvom Josepha Lockwooda. Leta 1992 je del založbe kupil poslovnež Richard Branson, ki že ima v lasti založbo Virgin Records (http://en.wikipedia.org/wiki/EMI_Group). Preostali dve, Sony BMG in Universal Music Group, sta prav tako pod vodstvom moškega. Prvo vodi Rolf Schmidt-Holtz, ki je založbo prevzel od predhodnika Andrewa Lacka. Druga pa je od začetka leta 2006 v lasti francoskega medijskega konglomerata Vivendi SA, kjer je direktor Jean-Rene Fourtou (http://en.wikipedia.org/wiki/Sony_bmg , <http://en.wikipedia.org/wiki/Vivendi>).

Glasbene založbe pa niso edine organizacije, za katere so odgovorni moški. Tudi svetovno znana glasbena televizija MTV², ki je bila ustanovljena avgusta 1981, je že od vsega začetka v dominaciji moških. Pred leti je njen program kreiral Bob Pittman, ki je kasneje tudi postal predsednik mreže (<http://en.wikipedia.org/wiki/MTV>).

---

² Kratica, ki v prevodu pomeni *glasbena televizija*, je globalno razširjen glasbeni kanal, ki obstaja od leta 1981 (<http://en.wikipedia.org/wiki/MTV>).

Del glasbene industrije so tudi producenti pesmi in videospotov, menedžerji in še veliko drugih ljudi, ki skrbijo za uspešnost glasbenikov. Poudariti je potrebno, da so ti ljudje v ozadju pogosto moškega spola, vsaj tisti, ki imajo zelo odločilna in pomembna mesta.

»Moški in njegova navzočnost - tako v realnosti kot v podobi – sta zaznamovana z zagotovilom oblasti ali nadvlade (moralne, fizične, značajske, ekonomske, socialne, spolne dominacije), ki jo uteleša, in ta oblast je nekaj zunanjega, "oblast, ki jo izvaja nad drugimi"« (Berger v Bogovič in Skušek 1996: 223).

Lahko to nadvlado moških v najmočnejših in najvplivnejših organizacijah v glasbeni industriji pripišemo naključju ali gre dejansko za izpodrivanje žensk z odgovornih mest? Glasbeniku posamezni deli glasbene industrije pomenijo pomemben del, saj le tako lahko uspe. Vse skupaj predstavlja kompleksen proces, kako priti od začetka kariere do uspeha. Potrebno je vključiti raziskovanje, načrtovanje in oblikovanje izdelka, pomembne pa so tudi podoba, oglaševanje, distribucija in prodaja. Vse to predstavlja njegovo končno podobo, ki mora biti privlačna za občinstvo (Shuker 2001: 45).

V ospredju je vedno ekonomski motiv, ki žene vse akterje do čim večjega uspeha; kako bi iz nič dosegli vrh. Če imajo moški v nadvladi celotno glasbeno industrijo, ki postavlja pogoje za uspeh glasbenikov in glasbenic, se je potrebno vprašati, ali bi bilo za njih kaj drugače, če bi bile na odgovornih in vplivnih mestih ženske.

2.4 Žanri

Osredotočiti se je potrebno tudi na njih, saj so sestavni del popularne glasbe. Tako kot se med seboj razlikujejo izvajalci, se razlikuje tudi glasba, ki jo izvajajo. Sestavljena je iz različnih žanrov in vsak posamezno predstavlja unikatni glasbeni okus. Predstavlja njeno tipizacijo. Jasno definiranje žanra je pomembno predvsem za občinstvo, saj se z njim identificira. Poleg tega se tudi uporablja za analizo tekstov popularne kulture.

Da glasba pride od izvajalca do poslušalca, je potrebna tehnologija, na kateri temeljijo nastopi, snemanja in oglaševanje. Slednje omogoča, da nekateri žanri postanejo prevladujoči in s tem najbolj popularni in pogosti. Komercializacija posameznega pripelje do

komercializacije popularne glasbe, v kateri si glasbeniki ustvarijo ugled in prepoznavnost. Ravno zaradi tega se žanri po priljubljenosti razlikujejo – kar jim najbolj omogočijo množični mediji, ki imajo v samem procesu pomembno vlogo (Shuker 2001: 149–151). Gre za prepletenost glasbenikov, občinstva in glasbene industrije, ki je odgovorna za nastanek novega žanra. Slednja mu da tudi prepoznavnost na glasbenem trgu in omogoči njegov uspeh (Frith v Negus 1999: 29).

Po Weinsteinu (v Shuker 2001: 150) žanre identificiramo glede na:

- Prisotnost stilskih karakteristik,
- glasbene karakteristike in
- določen zvok, ki nastane na podlagi kompozicije, inštrumentacije in nastopa.

Vsak žanr se lahko deli še na podžanre. Na njihov razvoj ima velik vpliv glasbeni trg. Fleksibilnost določene zvrsti dopušča prepletanje različnih elementov, ki posledično ponudijo nov podžanr. Primer: iz metala in rapa nastane rap metal.

Englis (v Martin in McCracken 2001: 428) je analiziral videospote na MTV-ju o pomenu in uporabi videza na Švedskem in v Severni Ameriki. Proučeval je plesno glasbo, heavy metal, klasični rock, 40 trenutno najpopularnejših pesmi, rap in novi val glasbe. Rezultate je razvrstil po šestih faktorjih, ki predstavljajo pomen izdelkov v samih videospotih:

1. *moda* (oblačila, pričeske, ličenje, nakit)
2. *vozila* (avtomobili, tovornjaki, motorna kolesa)
3. *temačne stvari* (alkohol, droge, orožje)
4. *skupina* (inštrumenti, tetovaže)
5. *hrana* (prigrizki, tobak, pijača)
6. *"igračice"*

Naštete kategorije predstavljajo značilnosti žanrov, so njihov zaščitni znak. Med seboj se prepletajo in niso eksplicitno značilne samo za določen žanr. Za primer navaja ugotovitve, da se v videospotih rap glasbe pojavlja največ karakteristik "temačnih stvari", vendar moramo pri tem upoštevati dejstvo, da to ne pomeni, da se v videospotih ostalih žanrov le-te ne pojavljajo. Enako velja za povezave ostalih karakteristik in žanrov. Prav tako ima vsak svojo stilsko podobo, ki ga na vizualni ravni že takoj loči od ostalih. Stil velikokrat igra pomembno vlogo

pri občinstvu, saj se posamezniki z njim poistovetijo in ga posnemajo. S tem želijo pokazati, kateremu žanru pripadajo (Shuker 2001: 151).

Kot primer so spodaj navedeni trije najpogostejši in globalno najbolj razširjeni žanri. Rap/hip-hop, rock in pop predstavljajo zvrsti glasbe, ki imajo največ poslušalcev. Če primerjamo spolno strukturo izvajalcev, lahko rečemo, da gre za dva tipično moška žanra in enega ženskega. Pop je izjema in se pojmuje kot ženski žanr, medtem ko sta ostala dva tipično moška. Vendar je kljub temu težko govoriti o spolni pogojenosti žanrov. Seveda so izjeme in obstajajo izvajalci nasprotnega spola od dominantnega, vendar je vedno nekdo v manjšini.

Kratek opis treh najpogostejših stilov glasbe:

- Rap/hip-hop se je po besedah Lipsitza (v Bennett 2001: 89) začel v predelu Bronxa v New Yorku. Postal je pomemben za določene temnopolte skupnosti, ki so lahko na najbolj preprost način izrazile svoje mnenje o prevladujočih problemih v svojih predelih mesta. Gre za zvrst glasbe, kjer se besede izgovarjajo po ritmičnih vzorcih oziroma tako imenovanem "breakbeatu". V primerjavi z rockom ali popom je to zelo mlad žanr.
- Rock se je začel v obdobju 50-ih let 20. stoletja kot nova oblika žanra, ki se je razvil iz rock'n'rolla (Shuker 2001: 149). Definicija modernega rocka se bolj nanaša na to, kaj vse rock ni, kot kaj dejansko je. Razlikuje se od heavy metala, saj je bolj umirjen. Predstavlja zvrst, ki ji lahko rečemo "alternativna" glasba (Brightman 1993: 9). Svetovni rock je vedno z navdušenjem sprejemal nove tehnologije, kot so na primer električne kitare. Kljub temu pa je v ozadju še vedno čutiti, da se na nek način naslanja na preteklost, le da jo oživel (Dister 1996: 126–127).
- Tip glasbe, ki je popularen že od nekdanj, je pop. Njegovi začetki segajo v petdeseta leta prejšnjega stoletja. Kmalu po tem je pop postal zelo razširjen, predvsem pri mladi populaciji (Martin in McCracken 2001: 429). Gre za lahke ritme in besedila, ki so tematsko največkrat povezani s čustvi. Je žanr, ki je globalno razširjen in velikokrat vsebuje elemente rocka, hip-hopa, countryja in plesne glasbe (http://en.wikipedia.org/wiki/Pop_music).

3. SPOL IN IDENTITETA

Glede na to da v diplomski nalogi raziskujem pogled na spolno neenakost, je spol zelo pomemben dejavnik. To poglavje je namenjeno spolu in identiteti, saj je identiteta konstrukcija vsakega posameznika. Ponavadi so ženske tiste, ki so predstavljene kot manjvredne, zato se mi zdi pomembno izpostavljanje feminizma, teorije, ki se proti temu bori.

3.1 Biološki in družbeni spol

Obstaja različna definicija med biološkim (ang. "sex") in družbenim (ang. "gender") spolom. Prvi ločuje človeštvo na ženske in moške, drugi pa predstavlja ženskost oziroma moškost. Prvi, ki je začel s tem ločevanjem, je bil ameriški psihoanalitik Robert Stoller leta 1968. Gre za razlike na področju feminilnosti³ in maskulnosti⁴, torej kaj se razume kot obnašanje primerno za ženske in moške. Biološki spol pa je posledica bioloških dejavnikov ter loči moškega in žensko glede na fizične razlike. Navidezno ni tako spremenljiv kot družbeni, vendar se ga vseeno da vizualno spremeniti (Butler 2001: 18).

Gayle Rubin je sistem družbenega in biološkega spola definirala kot sistem družbenih razmerij, ki so biološko spolnost preoblikovale v produkte človekove dejavnosti. Izpostavila je pomen heteroseksualnosti. Ko gre za materialno preživetje in kjer moški in ženska ne moreta opravljati dela drug drugega, je heteroseksualnost obvezna, hkrati pa je osrednji element pri zatiranju žensk (Haraway 1991: 206–209).

Simone de Beauvoir (v Butler 2001: 20) navaja, da se ženska ne rodi, ampak to postane. Po njenem mnenju je družbeni spol konstruiran in ne določen. Ženska postane s kulturno prisilo, ki ne izhaja iz biološkega spola, ampak iz družbe same. Po drugi strani pa so mnogi lingvisti znotraj družbenih znanosti zatrjevali, da družbeni spol ni homogena kategorija. Predstavlja le kombinacijo statusa, identitete in predstavitve posameznika, ki je prisotna v različnih skupinah moških in žensk, ki so ločeni glede na biološki spol (Lorber v Hogg in Garrow 2003: 161).

---

³ Je sklop obnašanj, lastnosti in stališč, ki so značilna za ženske oziroma so tradicionalno pripisana ženskam in se jih od njih pričakuje (Hogg in Garrow 2003: 162).

⁴ Je sklop obnašanj, lastnosti in stališč, ki so značilna za moške oziroma so tradicionalno pripisana moškim in se jih od njih pričakuje (Hogg in Garrow 2003: 162).

3.2 Identiteta

Pogosto se definira z vprašanjem: »Kdo sem?«. Zaradi tega vprašanja se zamenjuje s pojmom individualnosti in sebstva, vendar identiteta ni to dvoje. Na vprašanje "kdo sem" je težko odgovoriti, ker posameznik svojega psihološkega ozadja ne raziskuje, dokler ni v to prisiljen. Je proces, ki izhaja iz notranjih značilnosti. Posameznikovo okolje se na njegove osebne značilnosti odziva v identiteti. Omogoči mu povezanost z družbo in znanostmi.

Kot celota predstavlja kombinacijo esencialnih psihičnih kvalitete, ki karakterizirajo in razlikujejo osebo. Znotraj nje razlikujemo med subjektivno in objektivno identiteto. Slednja se določa po različnih objektivnih karakteristikah, kot so: ime, biografske značilnosti, fizične značilnosti, itd. Subjektivna identiteta pa je psihična, izkustvena in osebna stran objektivne in nima jasnih objektivnih karakteristik za lažje definiranje.

Ko želimo reflektirati samopodobo in namene, gre za našo identiteto. Pri tem se lahko pojavi to, da ne vemo, kdo smo, kako naprej in se ne moremo odločiti o stvareh, ki so pomembne za življenje. Posledica tega je kriza identitete in v tistem trenutku se počutimo izgubljene, ker je identiteta sistem, po katerem je posameznik poznan sebi in drugim (Ule 2000: 83–87). Človek v družbi deluje na družbeni način, ki izhaja iz identitete. Gre za samozavedanje in družbeno priznanje samega sebe. Je glavni akter v družbi, sestavljen in nadzorovan skozi dejanja kontrole posameznika (Stokes 2006: 128).

George Herbert Mead (v Ule 2000: 162–164) meni, da je bistvo identitete, da je neka oseba sposobna v socialni interakciji do same sebe zavzeti enake ali podobne socialne odnose kot do drugih ljudi. Ima jo, kadar se je sposobna postaviti v položaj nekoga drugega ali kadar je lahko sama sebi objekt. Nastane skozi ponotranjenje simbolne interakcije v posamezniku. Njen razvoj se vedno začne že zelo zgodaj v življenju.

Poteka v treh fazah:

1. *Pripravljalna faza*, kjer je otrok motiviran z osnovnimi biološkimi potrebami in tako počasi začne spoznavati specifična delovanja in dogodke.
2. V fazi *individualne otroške igre* začne otrok osvajati stališča in poglede drugih. Oblikuje se z medsebojnimi odnosi.

3. V fazi vzpostavljanja otroških iger začne upoštevati in spoštovati različnost v mnenjih in pogledih drugih.

Po njegovih besedah je ustvarjanje identitete vseživljenjski proces. Ko si jo ustvarimo, jo je potrebno le še realizirati z družbenim delovanjem, ki je prisotno vsako minuto v našem življenju. Ravno zaradi tega jo ima za proces in ne stanje ali strukturo osebnosti. Kaj smo in kaj postanemo, je odvisno od zgodnjega otroštva, ko si jo razvijamo.

3.3 Feminizem

Na začetku je potrebno razjasniti kaj feminizem⁵ sploh je, na kaj se nanaša in kako je nastal. Prve definicije v političnem prostoru izvirajo s konca 19. stoletja. Sprva se je pojmoval kot stanje feminilnosti in "poženščenosti". Nato pa se je leta 1906 definiral kot pozicija, ki je naklonjena pravicam žensk. Takšna raba pojma naj bi izvirala iz Francije. Hkrati pa se je pojem nanašal na pojav tako imenovane "nove ženske". Gre za raznoliko zbirko socialnih teorij, političnih gibanj in moralnih filozofij na socialnem, političnem in ekonomskem področju. V prvi vrsti se osredotoča na zmanjševanje in izničenje neenakosti med spoloma ter na promoviranje pravic, interesov in zadev žensk v družbi. Predstavlja najbolj radikalno gibanje, katerega glavna naloga je problematiziranje odnosov neenakosti med spoloma (Jalušič 1992: 121–125).

Pojavil se je v dveh delih. Prvi val feminizma se je pojavil v Angliji proti koncu 19. stoletja kot opis ženskih kampanj za reformo ženske volilne pravice. Drugi val pa je pritegnil različne pomene, včasih je poudarjal družbeno preobrazbo, drugič pa je dajal večjo težo vprašanjem spola in spolnosti. Iz tega so se razvile ženske študije, ki so eden izmed najpomembnejših virov za raziskovanje raznolikosti in kompleksnosti žensk (Bahovec 1993: 100).

Feministična teorija poskuša skupaj s prakso družbenega spola razložiti in spremeniti sistem spolne razlike, kjer so moški in ženske postavljeni v razmerja hierarhije in antagonizma. Na svojem začetku je predstavljala teoretizacijo feminizma kot družbenega gibanja, nato pa je svojo pozornost vse bolj usmerjala v same pomene, koncepte in poskuse uresničitve svojih

---

⁵ »Feminizem je teorija o tem, kako erotizacija nadvlade in podrejenosti dela ženske podrejene, vedno in povsod, in vključuje strategijo izločevanja take erotizacije, ki temelji na spolu« (MacKinnon v Bahovec 1993: 90).

ciljev. Slednji so predstavljali prepoznavanje in odkrivanje raznih diskriminacij, ki spol določajo kot manjvreden in podrejen.

Po besedah nekaterih feminističnih teoretikov feminizmu ni uspelo spremeniti sveta za ženske. Erotizacija nadvlade in podrejenosti še vedno dela ženske podrejene. Prav tako je še vedno prisotna strategija, ki izločuje možnosti enakovrednosti spolov na vseh področjih družbe (Bahovec 1993: 90).

Zgodnji, klasični feministični teoretiki so se ukvarjali z analizo odnosov moči v družbi ter s vprašanjem, kako je družbena moč dodeljena ženskam kot posameznicam in kot pripadnicam skupin. Medtem ko sodobni feministični teoretiki žensk ne razumejo več kot žrtev moške dominacije ali kot zatirano skupino, poskušajo z analiziranjem ugotoviti, kako je družbena moč porazdeljena v vsakodnevnih medčloveških odnosih (Mills 1997: 78).

Temeljna logika moderne je ustvariti univerzalnega človeka, ki nastopa kot nevtralno bitje, kar pomeni brez osebnostnih značilnosti kot so spol, rasa, starost in podobno. Problem se pojavi, ko ima v sodobni družbi osrednjo vlogo patriarhalni simbolni kod, kar pomeni da se na mesto nevtralnosti postavi moškega. Po tej logiki v dominantni vlogi nevtralnega človeka nastopa le moška populacija, ženski del pa je izključen (Jeretič 2000: 477). Če univerzalni človek ne more enakovredno obstajati za oba spola, se je potrebno zamisliti, kakšna bi bila družba brez žensk. Prav tako kot moški so pomembne na vseh družbenih področjih in prav tako so sposobne in učinkovite na področjih, kjer dominira moški spol.

3.4 Spolna neenakost

Če želimo razumeti odnos med moškimi in ženskami se moramo poglobiti v pojem spolne neenakosti. Njegova problematičnost je prisotna tako v privatnih kot javnih sferah življenja in je nekaj, česar ne smemo ignorirati. Splošno znano je, da moški in ženski spol v preteklosti nista bila enakovredna, in žalostno je, da je spolna neenakost še vedno prisotna v današnjem 21. stoletju. Simmel (v Bahovec 1993: 156) navaja: »Človeška kultura ni niti v svojih predmetnih vsebinah nekaj brezposelnega, nič takega nima, kar bi jo postavljalo onstran moškega in ženske. Naša objektivna, predmetna kultura je pravzaprav v celoti moška kultura.«

Pri teoriji spolne razlike gre za izpostavljanje pomena nezavednih procesov pri konstrukciji družbenih spolov. Bem (v Hogg in Garrow 2003: 162) je gledal na koncept maskulinnosti in feminilnosti kot na ločeni dimenziji. Pri tem je poudaril, da je kljub temu veliko posameznikov, ki imajo značilnosti obeh dimenzij, ki na različne načine vplivata na delovanje osebe.

Značilnosti spolne delitve dela so zelo variirale v posameznih zgodovinskih obdobjih glede na razredno, regionalno in etnično pripadnost (Černigoj-Sadar 2000: 32). Ženska je bila dolgo odsotna v javni sferi življenja, ker se je intenzivno posvečala vlogi matere, žene in gospodinje. Ko pa je želela vstopiti v to sfero, je pogosto naletela na odpor moških, saj je njeno vključevanje na trg plačane delovne sile pomenilo zoperstavljanje moškemu in družbenim normam.

Nekatere feministične teoretičarke pravijo, da je družbeni spol sklop razmerij, medtem ko druge trdijo, da je zaznamovan le ženski družbeni spol, univerzalni človek in moški družbeni spol pa sta zlita eden v drugega. Po teh trditvah naj bi bile ženske definirane v okviru svojega biološkega spola, moški pa povzdignjeni v nosilce univerzalnega sebstva, ki pomeni več kot le telo. Gre za sporno teorijo oziroma trditev, saj feministične raziskave družbenega spola na eni strani poudarjajo, da je družbeni spol sekundarna značilnost ljudi, po drugi pa, da je pojem človeka moška konstrukcija (Butler 2001: 21–23).

Teorija o različnosti spolnih vlog pravi, da v večini družb ostaja delitev dela po spolu in jasne predstave, kaj je primerno za moškega in kaj za žensko. Obstajajo moške in ženske dejavnosti. Moški vedno opravljajo dejavnosti, ki jim družba pripisuje večji pomen in manjšo stopnjo nadzora. Novi poklici so se oblikovali s pomočjo tehnološkega in industrijskega razvoja ter družbenih sprememb. Zato je danes pestrost poklicev zelo velika. Vendar smo si ljudje različni, tako da ni vsak poklic primeren za vsakogar (Anker 1997). Zmotno je, da bi zadnji stavek v današnjem času še vedno jemali zelo resno. Res je, da vsak poklic ni primeren za vsakogar, vendar tega ne smemo razumeti, kot da ga ne bi mogli opravljati.

Po besedah Joganove (2004: 361, 362) je odpravljanje spolne neenakosti izredno zapleten in razgiban proces, ki ga določa vrsta medsebojno povezanih dejavnikov na različnih področjih. Kljub temu, da smo v 21. stoletju, je neenakost med spoloma še vedno vidna. Čeprav pravna ureditev sama še ne zadošča za odpravo diskriminacije, je doseganje enakih možnosti za oba

spola brez te nujne podlage nemogoče. Odpravljanje diskriminacije po spolu je kompleksno in dolgotrajno; ni ga mogoče prepustiti nekemu toku in verjeti, da se bo vse skupaj uredilo samo od sebe.

»Koncept moškosti obsega predvsem posebljeno kulturo resničnosti ženske podrejenosti, tako v jezikovnem pomenu kot v vsakdanjem življenju« (Bahovec 1993: 101). Potrebno se je vprašati, v kolikšni meri je to res. Pri tem se izpostavi glasbeno področje, odnos med moškimi in ženskami v glasbi kot izvajalci in poslušalci. Mnogi bi rekli, da je odnos enakovreden, vendar resnico poznajo le redki. Bahovičeva (1993: 98) vztraja pri tem, da se je potrebno izogniti zatiranju pomena razlik med spoloma, vendar to še ne pomeni da te razlike ne obstajajo.

Različne družbene institucije in prakse neenakost med spoloma le še poglobljajo in se je ne trudijo odpraviti. Ohranja jo tudi neustrezna seksistična raba jezika, ki v različnih frazah degradira ženske in pripisuje večjo vrednost moškemu spolu. Kljub temu da se časi spreminjajo, se ni lahko vzporedno spreminjati z njimi. Irigarayeva (v Jeretič 2000: 482) predlaga oblikovanje posebne kulture za ženske, ki bi igrala glavno vlogo pri emancipaciji žensk od moških. Omogočila bi tudi oblikovanje samostojne identitete, kar bi posledično pripeljalo do družbe brez odnosov dominacije. Morala bi se spremeniti kultura moških. Da bi dosegli žensko kulturo, bi bilo potrebno določiti bistvo ženskosti, torej značilnosti vseh žensk kot takih.

Pojav spolne neenakosti je prisoten in globoko zakoreninjen na vseh področjih družbe. V nadaljevanju sem se posvetila predvsem ženskam, ki so že uspele ali še poskušajo uspeti v glasbenem svetu. Konec koncev se problem spolne neenakosti vedno negativno dotakne predvsem žensk.

4. ŽENSKÉ V GLASBI

Pri izpostavljanju feminizma in manjvrednosti žensk je potrebno pogledati, kako je z ženskami v svetu glasbe. Glede na to da je celotna glasbena industrija v rokah moških, ni potrebno poudarjati, da prevladujejo tudi med izvajalci. Zato sem se osredotočila na ženski del glasbenic: kako one to doživljajo, v katerih žanrih so bolj prisotne, v čem se razlikujejo od moških kolegov ter kakšno vlogo igra njihov videz v tem poklicu.

V 19. stoletju sta se z "ženskim vprašanjem" v družbi ukvarjala Marx in Engels. Položaj žensk sta na znanstveni osnovi povezovala s položajem delavskega razreda, ki je nastal z nadvlado moškega nad žensko. V tem obdobju ženske v javnosti niso imele jasne in pomembne vloge. Brez volilne pravice niso mogle sodelovati pri oblikovanju družbe. Kljub temu so sodelovale na različne druge načine, kot je na primer vključitev v različne socialne dejavnosti, ki so se najprej pojavile kot društva in dobrodelne organizacije (Jalušič 1992: 69, 73). Spoznale so, da za sodelovanje v javnosti ne potrebujejo klasičnega vstopa, ki ga predstavlja volilna pravica. Tako so se krepile na različnih družbenih področjih, ki so igrala pomembno vlogo v družbi. Med njimi je bila tudi glasba.

Po mnenju Fritha in McRobbiejeve (v Frith in Goodwin 1990: 342) ženske v glasbi izrabljajo glasbena industrija, ki je pretežno v domeni moških. Iz večjega dela procesa so izločene in nimajo pomembne vloge, kljub temu da v njej sodelujejo. Tu se ločita področji maskuliniteti in feminilnosti. Prvo je predstavljeno agresivno, napredno, medtem ko je feminilnost v samem procesu ustvarjanja predstavljena kot konzervativna in zavirajoča.

Izrazito glasbeno izražanje žensk se je začelo z drugim valom feminizma, t.i. neofeminističnih gibanj sredi 70-ih let 20. stoletja. Cilj je bil doseči družbo, kjer je glavno načelo enakost. To je bilo tudi obdobje, ki ga je Kate Millet opredelila kot moško dominacijo in razmerje moči, s katerim moški vladajo ženskam (Jalušič 1992: 128, 129).

Pomen žensk v glasbi pa je kljub vsemu zgoraj napisanemu zelo pomemben in viden. Živimo v času, ko naj bi bila spola enakovredna. Dokaz enakovrednosti je ustanovitev prve ženske glasbene založbe leta 1973, Olivia Records. S tem se je odprla pot mnogim drugim ženskam, ki so si ustvarile kariero na glasbenem področju. Danes obstajajo različne organizacije, ki

opozarjajo na to, da sta si spola enakovredna, in nudijo pomoč izvajalkam na njihovi glasbeni poti (http://en.wikipedia.org/wiki/Women's_music).

4.1 Ženske kot izvajalke

Ženska izvajalka je konkurenčna moškemu. Njena glasba ravno tako postane priljubljena, navduši in pusti pečat na poslušalcih. Ženske so prisotne tudi v žanrih, ki veljajo za tipično moške. Vendar Gottlieb in Wald (v Bennett 2001: 145) menita, da imajo v teh zvrsteh manj možnosti za uspeh. Občinstvo je namreč navajeno na moško izvedbo, brez pridiha feminilnosti, ki ga vnesejo ženske. Nanje začnejo avtomatično gledati kot na objekt poželjenja in se bolj osredotočijo na njih same kot pa na glasbo, ki jo izvajajo.

»Ženske izvajalke so se najbolj uveljavile v komercialnem popu, ampak njihov položaj v katerem koli "svetu" žanrov je bil vedno bolj vokalen kot inštrumentalen« (Bayton v Bennett 2000: 46). Glavni problem narave posameznega žanra je pomen ženskosti in moškosti. Plesni pop je na splošno ženski žanr, medtem ko je heavy metal razumljen kot tipično moški. Prav tako rock že od nekdaj velja za žanr moških, vendar se kljub temu v njem pogosto pojavljajo izvajalke. Vanj vnesejo ženski pridih, zato so v očeh mnogih videti kot stereotipna moška predstava ženske (Shuker 2001: 232). »Seksizem je v rocku razširjen ravno tako močno kot v drugih zvrsteh. Zajema celotno strukturo glasbene industrije, vključno z besedili pesmi« (Chapple in Garofalo v Shuker 2001: 231).

Rap je bil eden izmed prvih žanrov, ki je veljal za moškega. Vendar so kmalu po svoji uveljavitvi tudi ženske, predvsem temnopolte, našle svoj položaj. Ameriška "raparka" The Real Roxanne je celo mnenja, da je njihov prodor na glasbeno sceno pustil večji vtis in navdušenje kot prodor moških kolegov. To utemeljuje s tem, da je ženski glas bolj dinamičen in lepši za poslušanje (Forman 1995: 177).

4.2 Razlikovanje ženskih izvajalk od moških izvajalcev v rocku

Izvajanje glasbe in glasbeno obnašanje se razlikujeta glede na spol. Če primerjamo moško in žensko rock skupino, ugotovimo, da kar je prioriteta enemu spolu, je nekaj popolnoma

zanemarljivega drugemu. Bayton (v Bennett 2001: 146, 147) je pri rock zasedbah ugotovil naslednje:

- Ženske si bodo medsebojno pomagale pri učenju besedil in igranju na inštrumente, medtem ko se to pri moških dogaja bolj redko.
- Različno si razlagajo, kaj je prioriteta v njihovem življenju; moški na prvo mesto postavlja ustvarjanje glasbe in uspešnost zasedbe, medtem ko ženske v ospredje postavijo družino, če jo imajo.

Infrastruktura rocka je v večini moška, zato so lahko glasbenice uspešne le na moški način. Obkrožene so z moško družbo, kar jih lahko prestraši in zato delujejo odtujeno. Rock se postavlja s tem, da predstavlja liberaliziran žanr, toda njegov liberalizem se skriva globoko v konzervativizmu. Spolno razlikovanje je očitno tudi v razmišljanju. Jimi Hendrix je izjavil: »Mesta se spominjam samo po njegovih frajlah.«, Janis Joplin pa: »Na odru se ljubim s petindvajset tisoč različnimi ljudmi, potem pa grem domov sama.« Če primerjamo njuni izjavi, vidimo da je moška fantazija biti obkrožen s številnimi oboževalkami, medtem ko ženske ne potrebujejo obdelave svojega ega na tak način (Raphael v Lukšič 1997: 64, 65).

Zanimivo razmišljanje o ženskah v rocku je podala novinarka Julie Burchil (v Lukšič 1997: 49): »Vem, da se sliši seksistično, toda ženske v glasbi niso tako dobre kot moški – prav tako kot to velja za nogomet. Ženska v dresu ali s kitaro v roki deluje čudno. Kakor pes na kolesu. Zelo čudno. Težko greš mimo tega. Na radiu je čisto OK, ker jih preprosto ne vidiš... In če punce nimajo kitar, postanejo samo neumno ospredje nekega benda.«

Navedeni citat je iztočnica za nadaljevanje v naslednjem podpoglavju o videzu. Vizualnost je pomemben dejavnik v svetu glasbe. Poslušalci imamo v glavi predstavo, kaj spada h kateremu žanru, kaj želimo videti in kaj je primerno. Povezujemo ga z glasbo in če ne izpolni naših pričakovanj, vse skupaj označimo za nenavadno in neskladno. Lepo telo in lepe obleke glasbenice ali glasbenika pogosto izničijo pesem, ki jo izvajajo.

4.3 Pomen ženskega telesa

Skozi zgodovino so vedno obstajali dominantni lepotni ideali, ki so narekovali podobo ženskih teles. Telo se ne poudarja več kot materialna osnova človeka, temveč se poudarja

videz in pomene, ki so povezani z njim. Današnji ideali v zahodni kulturi postajajo vedno bolj zahtevni. Od žensk se pričakuje popoln videz in tako pridemo do sklepa, da je v tem primeru njeno telo namenjeno le moškemu poželenju (Kuhar 2004: 7, 41).

Drugi val feminizma in postmodernizem sta prispevala k temu, da se je telo začelo obravnavati kot tema sociološkega proučevanja. Sociologi ga pojmujejo kot primarno in najbolj vidno posameznikovo identiteto. Je osrednji objekt samoizražanja in samoidentitete (Kuhar 2004: 58,59). »V feminističnih razpravah današnjega časa je žensko telo tista enota analize, ki obeta avtentično opredelitev ženske, žensk in ženskosti« (Bahovec v Bogovič in Skušek 1996: 217). V glasbeni industriji je predstavljeno kot pomemben del nastopa, ki se uporabi za manipulacijo poslušalcev. V očeh moškega občinstva je videno kot predmet poželenja, medtem ko ženski del v njem vidi vzor za posnemanje. Družba na izvajalke izvaja pritisk, da svoje telo izpostavijo kot tipičen model ženskosti (McCarthy 2006: 70, 71).

Do sredine osemdesetih let je MTV preoblikoval glasbeni marketing, saj je v središče postavil videz. Vse se je vrtelo okoli podobe, ki so jo predstavljali izvajalci; poudarek je bil predvsem na glasbenicah. S tem se je takrat celotna generacija prežela z mislijo, da je videz prav tako odločilen kot pesem sama. To je povzročilo velik pritisk na ustvarjalce glasbe, saj so začeli snemati drage videospote, ki so bili pogosteje prijetnejši za oko kot za uho (Raphael v Lukšič 1997: 55). Zanimanje za telo je postalo tržno in potrošniško usmerjeno, s prioriteto, da bi bilo lepo na pogled.

Butler (v McCarthy 2006: 72) navaja, da je ženskim rock izvajalkam težko izvajati to zvrst, ne da bi pri svojem nastopu bile "ženske" izvajalke. Pri pogledu nanje takoj asociiramo na komercialni pop, ki naj bi bil tipično značilen ženski žanr. Mnoge znajo to tudi izkoristiti in na ta način zasloveti. Zanimivo je, da to ne velja za temnopolte ženske, ki so ustvarile svojo identiteto znotraj rasnih tradicij. Zavedajo se kvalitete svojega glasu, zato telesa ne izpostavljajo in so prav tako zelo uspešne. Raphaelova (v Lukšič 1997: 55) je mnenja, da se morajo glasbenice držati tradicionalnih konceptov lepote. Morajo biti spolno privlačne in se prilagoditi vizualnim standardom, ki veljajo v glasbeni industriji in medijih, ki pa sta v domeni moških.

Tipičen primer glasbenice, ki je izkoristila svoj videz in uspešno zgradila kariero, je Madonna. Njen uspeh, ki se je začel v sredini osemdesetih let, je fenomenalen, saj je prisilila

glasbeno industrijo in kupce, da so ponovno pretehtali vlogo pop umetnic. Bila je med prvimi, ki se je zavedala, da za uspeh ni potreben dober glas, ampak je treba znati izkoristiti svojo podobo. Svojo glasbo je že od samega začetka prodajala izključno le s svojo spolno privlačnostjo in že od nekdaj velja za "kameleona", ki privlači in zapeljuje vse v popularni glasbi s številnimi različnimi videzi. Predstavlja tip glasbenice, ki ima združene lastnosti lepote, zapeljivosti, ranljivosti in samozavesti. V svojem izpostavljanju se že od vsega začetka ironično zasmehuje in igra s svojo močjo (Raphael v Lukšič 1997: 54, 55).

Camille Paglia, ameriška raziskovalka študij, je o njej izjavila: »S svojo igro nenadzorovane osebnosti vlačuge in gospodarice je Madonna največ prispevala k zgodovini današnjih žensk... Je prava feministka... Dekleta je naučila, naj bodo popolnoma ženstvene in spolno privlačne, vseeno pa naj ohranijo nadzor nad svojimi življenji« (v Lukšič 1997: 56).

Kljub temu pa lepotni ideali niso edini pogoj za uspeh v glasbi, so le v pomoč. Nihče ne bo uspel, če bo le lep in privlačen na pogled. Vse je odvisno od preostalih dejavnikov in ljudi, ki vladajo v glasbeni industriji.

5. OBČINSTVO

V tem poglavju se posvečam občinstvu, saj bom v empiričnem delu raziskovala mnenja poslušalcev o spolni neenakosti v glasbi. Poslušalci pa tvorijo občinstvo. Sestavljata ga oba spola, ki sta prisotna v vseh žanrih, vendar se tudi tu pojavijo razlike v manjšini in večini določenega spola v posamezni zvrsti glasbe. Ponovno sem izpostavila ženske, jih predstavila kot poslušalke in kot udeleženke določene subkulturne skupine, kjer dominirajo moški. Da posameznik sploh začne poslušati glasbo in se ji posvečati, so potrebni različni vplivi. Predstavila sem, po mojem mnenju, tri najpomembnejše, s katerimi poskušata glasbena industrija in posamezen žanr pridobiti čim več poslušalcev.

Adorno je, glede na načine poslušanja, definiral različne tipe poslušalcev. Glavna ugotovitev je, da je kvantitativno najbolj obsežen tip poslušalca tisti, ki posluša glasbo za zabavo in jo ne dojema kot nekaj večjega ali pomembnega. Po tem tipu je usmerjena kulturna industrija. Gre za glasbo kot način razvedrila, kamor se lahko vmešajo emocionalni ali športni elementi poslušanja in ne zadovoljuje nobene funkcije, ki bi posamezniku pomenila nek smisel oziroma potrebo (Adorno 1986: 28–32).

Občinstvo lahko predstavljajo posameznik ali skupina ljudi, ki imajo enake ali podobne interese v neki umetnosti. Globalna razširjenost določene umetnosti pripelje do pojava množičnega občinstva (Lull 2000: 113). Če se osredotočimo na glasbo, gre za t. i. oboževalce določenih glasbenikov. Pri tem moramo upoštevati tri različne faktorje, kako nekdo glasbo sprejema:

1. Vloga popularne glasbe v življenju posameznika kot oblika kulturnega kapitala,
2. kot vir za oblikovanje lastne identitete, in
3. kot vir zadovoljitve potreb občinstva (Shuker 2001: 193).

Večina oboževalcev v popularni glasbi je mladih, zato so tudi raziskave osredotočene na njih. Pri tem ne gre le za starostno razlikovanje, ampak tudi za spolno, etnično in statusno. Vsaka zvrst glasbe ima svoje občinstvo, ki se razlikuje po zgoraj naštetih elementih (Shuker 2001: 195). Predstavljajo družbeno skupino ljudi, ki svoj način življenja izraža skozi glasbo, ki jo posluša. S strani glasbene industrije je naslovljena preko množičnih medijev (Frith in drugi 1993: 72).

Intenzivne oboževalce, ki vsak dan podredijo določenemu izvajalcu in so na meji obsesije, Lisa Lewis (v Shuker 2001: 212) imenuje "fans". Gre za ljudi, ki v vsem želijo posnemati svoje idole, jim biti podobni po videzu in slogu oblačenja. Ponavadi se pojavijo, ko nek glasbenik postane senzacija in s tem prisoten v vseh množičnih medijih. Na ta način so vedno seznanjeni z njegovimi dejanji. Obnašanje takih oboževalcev se pogosto označuje kot patološko in se tudi preučuje kot ena izmed telesnih bolezni. Značilna je predvsem za dekleta oziroma ženske, ki izrabljajo svojo seksualnost, da bi se približale svojim idolom. Gre za kompleksen fenomen, ki je povezan z identiteto oboževalca.

5.1 Ženske kot poslušalke

Napačno bi bilo sklepati, da se ženska kot poslušalka razlikuje od moškega. Oba na enak način dojemata glasbo, se z njo poistovetita in v njej uživata. V tem ne obstaja spolno razlikovanje. Teoretično pa obstaja glasba, ki bolj privlači ženske kot moške. Ponavadi gre za zvrst, kjer ima ženskost prevladujočo vlogo. Gre za ideologijo romantike in privlačnosti, ki jo izžareva (Frith v Frith in Goodwin 1990: 387).

V glasbi obstajajo ženski žanri oziroma žanri, ki so bolj značilni za ženske poslušalke. Ksenija Vidmar (Vidmar 2001: 16) ga definira kot: »Pojem, ki zarisuje široko in največkrat empirično dojeto polje vsebin, ki se navezujejo na žensko občinstvo tako po svoji tematiki kot po strukturi forme.«

Če za primer vzamemo pop in ženske kot njegove večinske poslušalke, potem lahko rečemo, da je to ženski žanr. Ne obstaja pravilo, da so poslušalke prisotne le v ženskih žanrih. Kot sem že omenila v prejšnjem poglavju, je rock zvrst, ki je v domeni moških. Kljub temu to ne pomeni, da ga ne poslušajo tudi ženske. Povprečna rock poslušalka je ponavadi stara do 30 let, izgubila je zaupanje v prevladujoče norme in ima predstavo o nejasni prihodnosti. Občutek ima, da mora zadeve okoli sebe vzeti v svoje roke (Jacobs v Brightman 1993: 12). Podoba ženske v rocku je vloga oboževalke ali vir inspiracije izvajalca. Sam pristop k glasbi se razlikuje, saj jo bolj zanimajo osebnosti in navduševanje nad glasbeniki (Raphael v Lukšič 1997: 64). Če jo primerjamo s pop poslušalko, sta si popolnoma nasprotni. Slednja v žanru najde predvsem samo sebe. Z besedili in izvajalkami se poistoveti ter jih primerja z lastnimi izkušnjami. Nanje gleda zelo pozitivistično in jih uporabi pri interpretaciji lastne osebnosti. V

popu vidi lahkoten žanr, ki ji omogoča sprostitev in oddaljitev od vsakdanjega sveta (Willis v Shankar 2000: 29).

5.2 Subkultura in subkulturne skupine

Obstajajo različne definicije subkulture, vendar je vsem skupno, da gre za skupino ljudi, ki imajo nekaj skupnega, kar jih zbližuje in hkrati razlikuje od ostalih članov družbenih skupin. Subkultura je skupina ljudi s posebnimi vzorci vedenja znotraj družbe (Thornton v Gelder in Thornton 1997: 1–7). Z lastnim obstojem dajejo slutiti obstoj alternativnih oblik kulturnega izražanja. Pojavijo se in obstanejo tam, kjer je prisotna neka oblika organiziranega in priznanega prepleta vrednot, obnašanja in delovanja in kjer so odzivi na vse skupaj drugačni od odzivov na prevladujoče norme (Brake 1984: 23).

Subkultura predstavlja določen način življenja. Obnašanje, ki je značilno za določeno skupino, posamezniki vzamejo za svoje in temu prilagodijo tudi svoje odločitve in načrte za prihodnost ter tako postanejo del subkulturne entitete (Irwin v Gelder in Thornton 1997: 67). Fisher (v Brake 1984: 24) je mnenja, da je subkulturizacija posledica urbanizma. Bolj urbano je okolje, večja je verjetnost za razvoj subkultur. Raznolikost mestnega prebivalstva ustvarja atmosfero za nastanek.

V glasbi ima zelo kompleksen pomen. Subkulturne skupine se pojavljajo pri mladih, saj s tem želijo izraziti neko drugačnost in najti svojo identiteto. Ponavadi sta ključna elementa, s katerima poudarjajo svojo pripadnost določeni subkulturi, videz in način življenja. Skozi devetdeseta leta minulega stoletja se je največ mladinskih glasbenih subkulturnih skupin oblikovalo v heavy metalu, hip-hopu in punku. Brake je mnenja, da je subkultura privlačna zaradi upornišva, hedonizma in pobega od raznih omejitev v okolju. Ponuja zatočišče, kjer se prepletajo zabava, heteroseksualnost, moškost in ženskost. Ustvari se identiteta, ki je popolnoma drugačna od preostale družbe in je s strani pripadnikov pojmovana kot prostor ugodja (Shuker 2001: 206–209). Je odgovor na tradicionalno kulturo in njena načela ter predstavlja navidezno rešitev za probleme, s katerimi se pripadniki v njej soočajo (Frith in drugi 1990: 40).

Primer tipične moške subkulture je punk, vendar se kljub temu v njem najdejo tudi ženske predstavnice. Poglejmo njihov pomen in probleme z vidika poslušalk in izvajalk. Frith (v Gelder in Thornton 1997: 166–168) navaja, da je punk popolnoma preoblikoval popularno glasbo v šestdesetih in sedemdesetih letih. Problem, ki so ga mnogi videli v punku, je bil, da je zavračal kapitalistično kontrolo nad množično glasbo. Pripadnike je spodbujal k temu, da so poskušali vse narediti sami in po svojih načelih. Želeli so biti tudi drugače videni, zato so razvili svoj slog oblačenja in obnašanja. Poleg tega so si mnogi začeli postavljati vprašanja, kaj glasba sploh je in kakšen je njen pravi pomen. Punk naj bi predstavljal zvok, ki je povezan z anarhijo in kaosom, zato naj bi njegovi pripadniki temu prilagodili svoje obnašanje. Bistvena lastnost je uporništvo, ki je nastalo iz predstave o brezizhodni prihodnosti. Čeprav predstavlja subkulturo s prevladujočim moškim spolom, se v njej najde tudi precej deklet in žensk, ki vedno bolj postajajo ali pa so že enakovredne svojim kolegom (Willis v Frith in Goodwin 1990: 75–77). Pred več kot dvajsetimi leti pa je bilo obratno. Punk je bil mačističen in je na ženske gledal kot na priveske. Veljal je za pretežno maskulinistično subkulturo, ki je nudila moške oblike identitete (Brake 1984: 80).

Dinah Cancer je izvajalka punka že od sredine leta 1970. Na podlagi lastnih izkušenj je povedala, da je bilo težko biti punk glasbenica med samimi moškimi. »Vrsto let smo bile zapostavljene.« Vendar sta ji vztrajnost in trud kljub težki poti omogočila lepo glasbeno kariero (<http://www.alicebag.com/dinahcancerinterview.html>). Dinah je le ena izmed mnogih žensk, ki so se zoperstavile moškemu vplivu in dokazale, da se da uspeti tudi na njihovem področju.

5.3 Individualni in družbeni vplivi

Posameznik kot poslušalec popularne glasbe je na vsakem koraku izpostavljen individualnim in družbenim vplivom, ki pripomorejo k njegovi potrošnji in samozavedanju v popularni kulturi. Ne moremo posplošiti, da na enega človeka vplivajo enaki dejavniki kot na drugega. Vsak je podrejen posameznim vplivom in se v tem pogledu ne more primerjati z drugimi. Ob poslušanju glasbe se nekdo najde v stilu glasbe, nekdo v njenem prikazovanju in spet tretji v sami izvedbi. Gre za različne vplive, ki so vsakodnevno prisotni v popularni glasbi in ki se jim posamezniki zavedno ali nezavedno podredimo.

V današnjem času se ne moremo izogniti novim medijem, kot so radio, televizija, internet itd. S svojimi vsebinami zapolnjujejo naš prosti čas in vplivajo na oblikovanje našega odnosa do sveta (Stankovič 1997: 90). Posameznik glasbo sprejema na različne načine: s kupovanjem glasbenih izdelkov, poslušanjem radia, gledanjem glasbenih videospotov, z nalaganjem preko interneta, branjem revij in časopisov, obiskovanjem koncertov in nočnih klubov itd. Njihova vsebina in sporočila na vsakogar vplivajo različno, odvisno od intenzivnosti in obsega. Nato pa je odvisno od posameznika, v kolikšni meri jim podleže (Shuker 2001: 200).

Kot primer treh najpogostejših vplivov v popularni glasbi izpostavljam videospote, kreativnost pesmi in zvezdnike. Ne moremo trditi, da so vplivi spolno pogojeni, da torej drugače vplivajo na moško in žensko občinstvo. Vse je odvisno od posameznega poslušalca – v kolikšni meri dopusti, da je pod njihovih vplivom.

5.3.1 Videospoti

Glasbene televizije so glavni ponudniki videospotov. Na občinstvo vplivajo tako, da poslušalec glasbo zaznava z očmi in ne z ušesi. Postali so glavni marketinški proizvod, ki se ga ponuja ljudem na trgu. Različni žanri imajo različne stile videospotov. Pomembno je upoštevati:

1. Vzdušje – kako naj bodo glasba, besedilo in vizualnost prikazani v videospotu in kakšno sporočilo naj ta oddaja.
2. Struktura zgodbe – linearno časovno zaporedje dogajanja v zgodbi z nelinearnimi odseki, ki jo dopolnjujejo.
3. Razmerje med realnostjo in fantazijo – prikazano okolje mora biti medsebojno usklajeno.
4. Evidenca tradicionalnih tematik – zavedanje o ljubezni, odraščanju, družbenem in političnem zavedanju, pripadnosti itd.
5. Pomembnost nastopa – zavedanje, da stil ustreza določenemu žanru.
6. Različne podobe seksualnosti – moški in ženske se kažejo v različnih vlogah (matere, prostitutke, preprodajalci, junaki itd.)
7. Izpostavljenost glavnega izvajalca – vedno je v ospredju in dobro viden, ne glede na to ali je samostojen glasbenik ali v skupini.
8. Glasba – kaj slišijo in kako je povezana s tem kar vidimo (Shuker 2001: 168, 169).

So ena izmed uspešnih inovacij, ki so jih iznašli v glasbeni industriji, in s tem povzročili strukturne spremembe v glasbi. Dve značilnosti:

1. Podobo naredijo bolj pomembno kot samo glasbo.
2. Posamezniku dopuščajo svobodno interpretacijo besedila pesmi (Frith in drugi 1993: 3, 4).

Združujejo komercialno in umetniško stran glasbe ter ukinjajo tradicionalne meje med imaginarnem in resničnostnim svetom (Jameson v Shuker 2001: 168). Analiza videospotov je osrednja tema tako televizijskih študij kot študij o popularni glasbi. Definiramo jih kot produkt industrije in komercializacije, hkrati pa predstavljajo kulturno obliko. Malo pred letom 1990 so postali pomemben del promocijskega in prodajnega področja glasbene industrije, s tem pa pomagali občinstvu, da se približa videzu in obnašanju izvajalcev (Shuker 2001: 188).

»Videospoti, katerih nastanek gre z roko v roki z nastankom MTV-ja, so promocijsko sredstvo, nastanek spota v osemdesetih letih pa je povezan s poskusom ustvariti bolj učinkovito in industrializirano promocijo pop glasbe v globalnem merilu. Video je tako postal oboje, sestavni del pop kulture in pop estetike ter hkrati sredstvo trženja glasbe« (Luthar 2003: 291).

Primer najbolj globalno razširjene glasbene televizije je MTV. Postmoderni kritiki v njem vidijo nasprotno podobo, kot pa jo opisujejo postmoderna besedila. Po njihovem mnenju poudarja nepovezanost, razdvojenost, površinskost, popačenost realnosti, zlitje preteklosti in prihodnosti v sedanost, povečevanje hedonizma in dominiranje vizualnosti nad verbalnostjo (Frith in drugi 1993: 45). Poleg tega, kar je v zgornjem citatu navedla Lutharjeva, ponuja gledalcu še ustvarjanje lastne identitete in predstavo o svetu. Ima veliko večji vpliv, kot se zavedamo: večjega kot kreativnost pesmi in pomen besedil, kar opisujem v nadaljevanju.

5.3.2 Kreativnost pesmi

Zgoraj omenjeni videospoti so neposredno povezani s kreativnostjo pesmi. Tesna povezanost je v tem, da brez širjenja glasbe preko množičnih medijev pesmi ne bi dosegle občinstva in bi bila njihova vsebina čisto brez pomena.

Besedila pesmi so jezikovno vedenje in sestavni del glasbe, vendar niso glasbeni zvok. Dopuščati morajo svobodno izražanje misli in predstav, zato je v njih dovoljena posebna svoboda, ki omogoča petje (Merriam 2000: 149). Analiza teksta razkriva njegovo identiteto in kvaliteto. V popularni glasbi je tekst tako besedilo pesmi kot njen videospot ali ovitek zgoščenke. Vse ima sporočilo in vpliva na poslušalca. Raziskovanje pomena primarno poteka skozi semiotične študije in študijo znakov. Namen raziskave je ugotoviti, kako tekst kot celota vpliva na poslušalca, kaj sta njegov namen in glavno sporočilo. Popularna glasba je v večini glasba, kjer se vse vrti okoli telesa in čustev, zato njen vpliv težko posplošimo na formalne glasbene kvalitete (Shuker 2001: 21, 22).

Besede vseh pesmi imajo enako vrednost, s pomenom, da se v njih prepoznamo ali vidimo sporočilo. Izvajanje, videz, nastop in besedilo so ključne stvari. Teoretično se lahko sprašujemo, ali prebrane besede dejansko pomenijo to, kar mislimo, ali pa se v njih skriva bolj globok pomen (Frith v Shuker 2001: 142).

Teme, uporabljene v pesmih, so različne. Od žanra je odvisno, kaj je zanj značilno. Kljub vsemu je pri večini najbolj priljubljena ljubezen. Za ameriške je značilno, da so neposredno naslovljene na koga, tako da se sodelujoči v njih prepoznajo. Besedi "jaz" in "ti" identificirata vlogo moškosti ali ženskosti (Horton v Frith in Goodwin 1990: 14). Če primerjamo rap/hip-hop s popom, opazimo, da je slednji naklonjen čustveno nabiti tematiki, prvi pa življenju in preživetju na splošno. Izpostavlja družbeno-ekonomsko problematiko, etnične dimenzije, spolno nestrpnost in vlogo temnopoltih ljudi v okolju, kjer živijo. Protagonisti glasbenih zvrsti uporabljajo različne tematike za prioriteto, ki jo želijo predstaviti poslušalcem. Mnogokrat gre za banalne in izmišljene tekste ali pa tekste, ki so nastali po lastnih izkušnjah in doživetjih (Bennett 2000: 133–136).

Živimo v kapitalistični družbi, zato je vsa popularna glasba naravnana na potrošništvo. Teksti so pogosto taki, da ustrezajo potrošnikom in da ostanejo na vrhu lestvic kar se da dolgo. S tržnimi raziskavami iščejo motive in teme, ki si jih občinstvo želi in mu potem to tudi dajo. V ospredju je zadovoljstvo potrošnikov in ne kvaliteta glasbe (Eagleton v Gelder in Thornton 1997: 412).

5.3.3 Zvezdniki

Kot zadnji vpliv na občinstvo navajam zvezdnike. Predstavljajo primer, kako je glasba odvisna od množičnih medijev in kako se iz neznanega glasbenika ustvari globalna zvezda. Brez oglaševanja popularne glasbe bi bili tudi oni običajni ljudje, za katerimi se ne bi trlo oboževalcev in ne bi bili medijsko izpostavljeni. Moč jim torej dajejo različni množični mediji in poslušalci, na katerih temeljijo in brez katerih ne bi bili "zvezde".

So reprezentativne subjektivitete, ki se ponujajo občinstvu preko popularne kulture. Podobo javne osebe proizvajajo in jo zastopajo na način, kot so predstavljeni v medijih. Zaradi njih se je v preteklih letih pojavilo veliko število novih medijev, katerih glavni posel sta produkcija in tematiziranje slavnih oseb. Sistem zvezdnitva je namreč metafora za svobodo in moč posameznikov, zato nanj gledamo kot na ekonomski in kulturni fenomen. Pri ustvarjanju in vzdrževanju kariere si ustvarijo neke vrste zvezdniško identiteto (Luthar 2003: 288, 290). Pojavljajo se v raznih oglasih, revijah, kot gostje oddaj itd. S tem promovirajo svoj imidž, ki je skoraj bolj pomemben od same glasbe, ki jo izvajajo (Frith in drugi 1993: 37). »S pomočjo zvezde, ki zastopa kulturni produkt..., je namreč mogoče regulirati željo občinstva...« (Luthar 2003: 291).

Za zaključek izpostavljam primer pop skupine Spice girls⁶. S svojo javno podobo in obnašanjem so pevke v veliki meri vplivale na takratno najstniško občinstvo. Kombinacija videza dekleta iz soseščine, glasbe, trženja in izpostavljanja lastnih osebnosti je povzročila velik medijski uspeh. Ciljno občinstvo so bile najstnice, zato so bili teksti pesmi namenjeni prav njim. Poudarjale so "žensko moč" in pomen ženskosti v moški glasbeni industriji. Postale so idol za mnoga dekleta, ki so jih poskušala v vsem posnemati (Shuker 2001: 131, 132).

Mladi se v svojem odraščanju zatekajo k nečemu, kar je popularno. V osebi, ki jo poznajo le preko medijev, iščejo podobnosti s samim seboj. Pogosto so to različni zvezdniki, ki s svojim obnašanjem oddajajo sporočila, ki jih posameznik vzame za svoja. Sposoben mora biti prepoznati razliko med resničnim življenjem in življenjem, ki je prikazano v videospotih in besedilih pesmi.

---

⁶ Petčlanska britanska ženska pop skupina, ki je delovala med letoma 1994 in 2000 (http://en.wikipedia.org/wiki/Spice_Girls).

6. RAZISKAVA

6.1 Izhodišča

Iz teoretičnega dela in splošnega sklepanja vsakega posameznika je razvidno, da je v današnji družbi spolna neenakost še vedno zelo kompleksen pojem, ki je pri nekaterih zaznamovan z ignoranco, pri nekaterih pa z bojem za odpravo.

Namen raziskave je ugotoviti, koliko ljudi je takšnih, ki se ne zmenijo za spolno neenakost v popularni glasbi in koliko je takih, ki se je še predobro zavedajo. Kakšno vlogo imata pri tem spol in zvrst glasbe, ki jo anketiranec posluša, kakšno je njegovo mnenje o glasbenicah in glasbenikih ter ali se sploh zaveda, da sta popularna glasba in celotna glasbena industrija pogojeni s strani moških. Ugotovitve bom medsebojno primerjala glede na spol, starost in izobrazbo udeležencev raziskave ter glede na žanr glasbe, ki ga poslušajo.

6.2 Metodologija in izvedba raziskave

Raziskavo sem opravila aprila 2007 s pomočjo strukturiranega anketnega vprašalnika, torej z metodo kvantitativnega raziskovanja. Vprašalnik sem razdelila med naključno izbrane posameznike v tiskani obliki in po internetni pošti. Ciljna skupina udeležencev je bila stara od 15 do 30 let, ker se mi zdi, da pri tej starostni skupini lahko najlažje dobim raznolike pripadnike žanrov. Menila sem, da je med mladimi več zanimanja za glasbo, zato so tudi bolj seznanjeni z razmerami v njej.

Anonimni anketni vprašalnik sem razdelila med naključno izbranih 100 ljudi. 21 izmed njih jih vprašalnika ni vrnilo ali so zavrnilo sodelovanje, 5 pa je bilo takšnih, ki so oddali nepopolnega, zato vseh teh nisem vključila v analizo raziskave. Na koncu sem analizirala 74 pravilno izpolnjenih anketnih vprašalnikov. To metodo sem izbrala, ker sem za svoje ugotovitve potrebovala kvantitativno metodo raziskovanja. Hotela sem pridobiti čim več različnih in nepoglobljenih mnenj, ki bi mi pomagala pri preučevanju postavljenih hipotez. Pomanjkljivosti, s katerimi sem se soočila, so bile:

- Nevračanje anketnega vprašalnika, kar se je zgodilo predvsem pri posredovanju preko internetne pošte.

- Prav tako pri posredovanju vprašalnika preko internetne pošte nisem mogla dodatno pojasniti, če se je anketirancu zdelo kaj nejasno. Ravno v teh primerih sem dobila nazaj nepopolno izpolnjene vprašalnike, saj so kakšno vprašanje izpustili ali pa so zaradi zmedenosti in neprebranja navodil označili več odgovorov.
- Za izvedbo raziskave nisem imela na voljo nobenih sredstev ali baz podatkov, tako da sem bila pri distribuciji vprašalnika omejena na osebne stike in stike preko internetne pošte.

6.3 Sestava in struktura vprašalnika

Vprašalnik, ki sem ga uporabila v raziskavi, je imel zaprt tip vprašanj, le eno vprašanje, ki se je nanašalo na privlačno vizualno podobo, je bilo delno odprto. Z obrazložitvijo odgovora sem želela pridobiti zanimiva mnenja anketirancev.

Anketa je obsegala 10 vprašanj, med njimi je imelo eno vprašanje dve podvprašanji in eno štiri podvprašanja. Slednje sem na ta način oblikovala zato, ker so bili odgovori podani z "da", "ne" in "ne vem" in je bilo za udeležence strukturno lažje, saj so bila vprašanja skupaj in ne posamezno. Pri vsakem vprašanju in podvprašanju so lahko izbrali le en odgovor. Prvi sklop vprašanj se je navezoval na demografski značilnosti, torej spol in starost, drugi sklop pa na pomen popularne glasbe v udeležencevem življenju, njegov glasbeni okus in njegova mnenja o spolni neenakosti na različnih področjih v popularni glasbi. Ta sklop vprašanj sem zaključila z vprašanjem o izobrazbi udeleženca, saj sem želela začeti in končati z lažjimi, splošnimi vprašanji.

6.4 Hipoteze

Cilj moje naloge je bil raziskati, kakšno je splošno mnenje ljudi o spolni neenakosti v popularni glasbi. Zanimalo me je, v kolikšni meri so s tem problemom seznanjeni. V okviru raziskave sem preverjala štiri hipoteze, ki jih bom v nadaljevanju naloge s pomočjo teoretičnega dela poskušala potrditi ali zavrniti. To bom naredila z opisno metodo in primerjavo podatkov, dobljenih v raziskavi.

Hipoteza 1: Stališče respondentov glede dominacije moških v popularni glasbi je odvisno od stopnje izobrazbe.

Hipoteza 2: Stališče respondentov glede spolne enakovrednosti žanrov ni odvisno od spola.

Hipoteza 3: Respondenti menijo, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita.

Hipoteza 4: Po mnenju respondentov je privlačna vizualna podoba bolj v korist izvajalkam kot izvajalcem.

6.5 Analiza raziskave

6.5.1 Demografski podatki

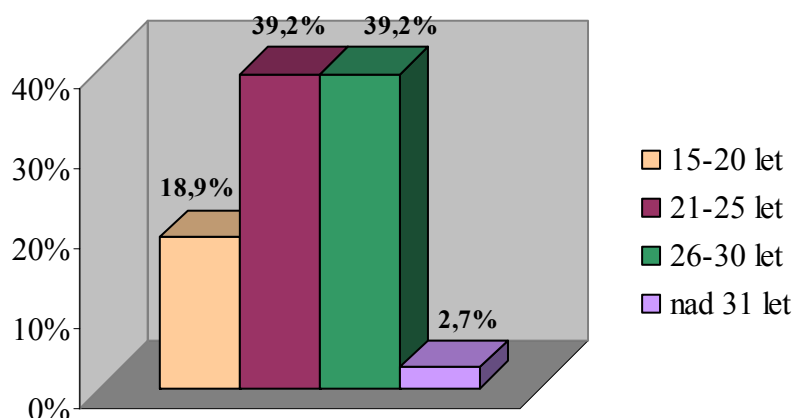
Med 74 naključnimi anketiranci je bilo 38 žensk in 36 moških. Gledano v odstotkih je v raziskavi torej sodelovalo 51,4 % žensk in 48,8 % moških.

Slika 6.5.1.1: Spol anketirancev

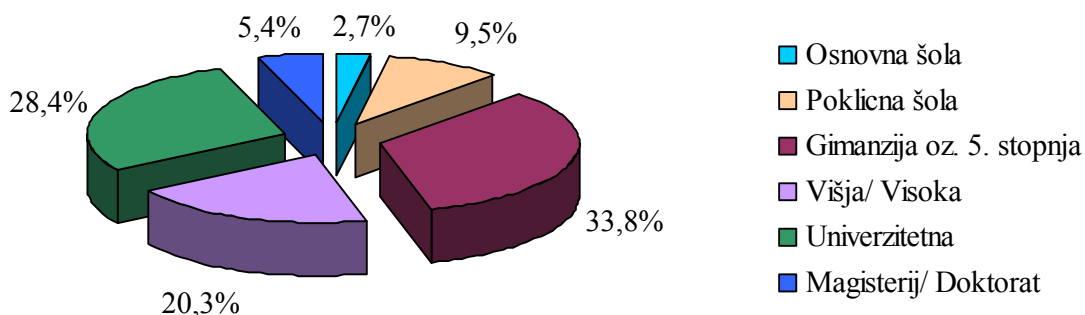
Starost udeležencev je naslednja: 18,9 % vseh anketirancev je bilo starih od 15 do 20 let, 39,2 % pa od 21-25. Enak odstotek (39,2) je bilo starih od 26 do 30 let, le 2,7 % vseh anketirancev pa je bilo starejših od 31 let.

Slika 6.5.1.2: Starost anketirancev

Največ anketirancev je imelo dokončano gimnazijo ali 5. stopnjo izobrazbe, in sicer 33,8 %. Z univerzitetno izobrazbo jih je sodelovalo 28,4 %, z višjo ali visoko izobrazbo pa jih je bilo 20,3 %. 9,5 % jih je imelo poklicno šolo, magisterij ali doktorat pa 5,4 %. Le 2,7 % sta imela končano osnovno šolo.

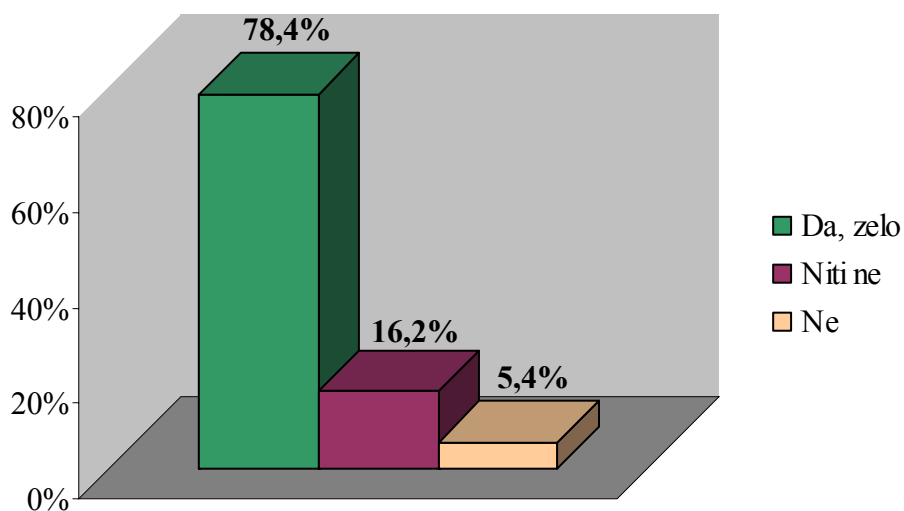
Slika 6.5.1.3: Izobrazba anketirancev

6.5.2 Pomen glasbe in glasbeni okus

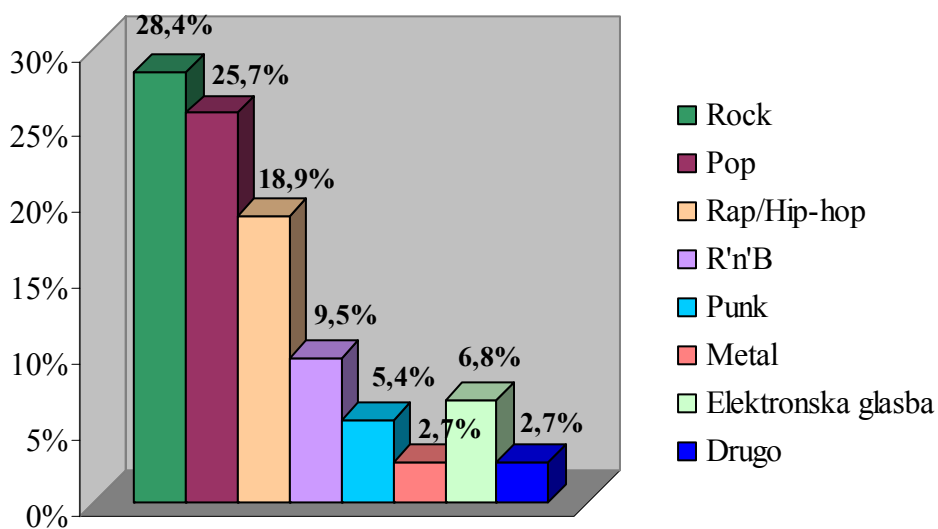
Na vprašanje o tem, ali ima glasba v njihovem življenju pomembno vlogo, jih je 78,4 % odgovorilo pritrdilno, 16,2 % jih je odgovorilo, da niti nima pomembne vloge, 5,4 % pa, da glasba nima pomembne vloge v njihovem življenju.

Slika 6.5.2.1: Ima glasba v vašem življenju pomembno vlogo?

Rock je žanr, ki prevladuje pri glasbenem okusu anketirancev; zanj se je opredelilo 28,4 %. Pop posluša 27,7 %, rap/hip-hop je tretji najbolj priljubljen. Posluša ga 18,9 % vseh udeležencev. R'n'B posluša 9,5 %, punk 5,4 %, metal poslušata samo 2,7 %, elektronsko glasbo pa 6,8 % vseh udeležencev raziskave. Možnost "drugo" sta izbrala le 2,7 %.

Slika 6.5.2.2: Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?

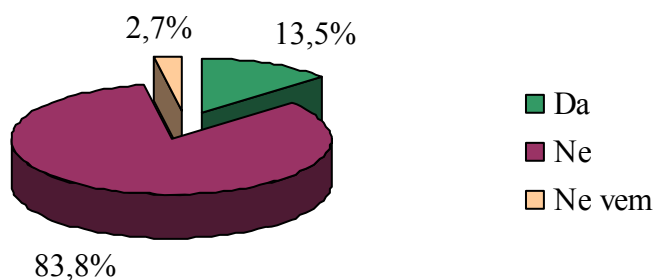

6.5.3 Mnenja o spolni neenakosti

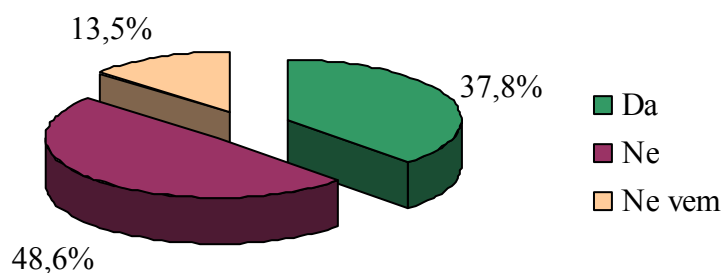
Da je spol izvajalca pomemben, jih je odgovorilo 13,5 %, da jim spol ni pomemben, pa 83,8 % vseh udeležencev v raziskavi. Mnenja o tem vprašanju ni podalo 2,7 % anketirancev.

Slika 6.5.3.1: Je za vas pomembno kakšnega spola je izvajalec?

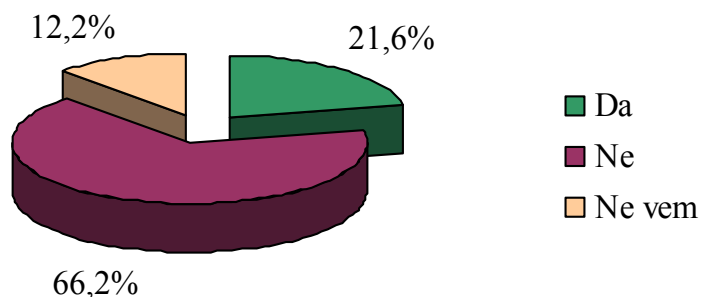
Da je kakovost glasbe ženskih izvajalk enaka kakovosti moških izvajalcev v žanru, ki ga anketiranec posluša, je odgovorilo 37,8 % vseh udeležencev. Da kakovost ni enaka, je menilo 48,6 %, medtem ko jih 13,5 % ni vedelo, kaj bi odgovorili.

Slika 6.5.3.2: Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna glasbi moških?

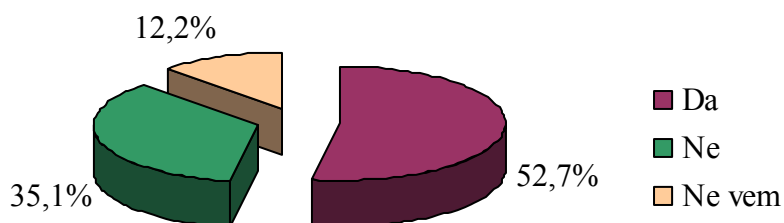
Večina anketirancev meni, da žanri niso spolno enakovredni. Tako je odgovorilo 66,2 % vseh vprašanih. Da so glasbeni žanri spolno enakovredni med moškimi in ženskami, jih je odgovorilo 21,6 %. Med udeleženci raziskavi pa so tudi takšni, ki niso vedeli, kaj bi odgovorili pri tem vprašanju, in takih je bilo 12,2 % med vsemi, ki so vprašalnik izpolnjevali.

Slika 6.5.3.3: Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?

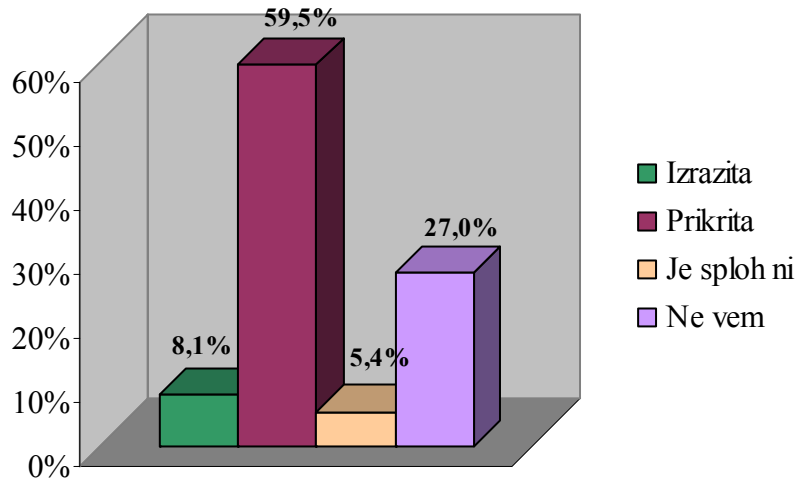
Da je glasbena industrija v domeni moških, meni 52,7 % anketirancev. S tem se jih ne strinja 35,1 %, 12,2 % pa jih ni vedelo kaj bi odgovorili, zato so izbrali odgovor "ne vem".

Slika 6.5.3.4: Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?

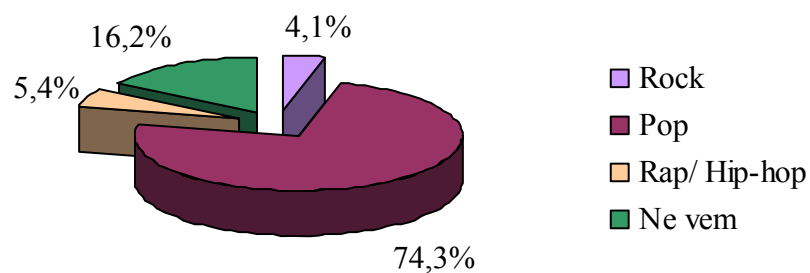
Večina anketirancev meni, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita. Takega mnenja je 59,5 % vseh udeležencev raziskave. Nasprotno jih 8,1 % meni, da je spolna neenakost izrazita, 5,4 % pa, da je sploh ni oziroma da spolna neenakost v popularni glasbi ne obstaja. 27 % jih ni vedelo, kako bi odgovorili na to vprašanje.

Slika 6.5.3.5: Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi izrazita (se o njej veliko govori, je na vseh področjih jasno vidno, da je prisotna in jo vodilni ne želijo skriti) ali prikrita (se o njej ne govori, ni jasno vidno, da je prisotna in se jo javnosti poskuša čim bolj skriti) ?

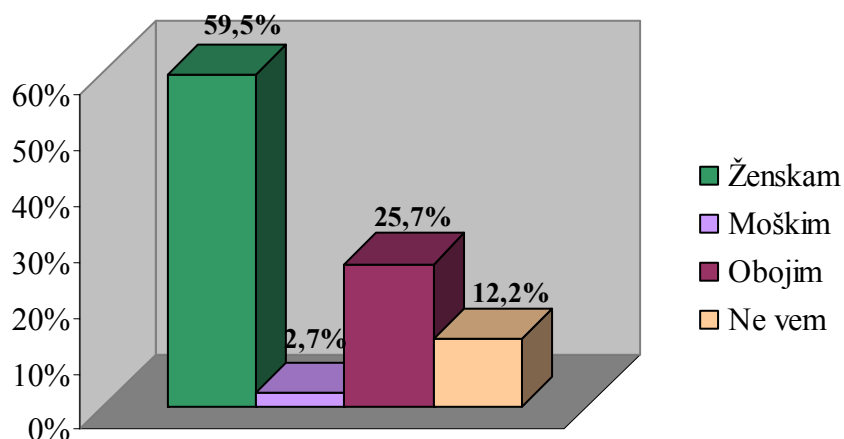
Pri izbiranju najbolj tipično ženskega žanra (anketiranci so lahko izbirali med najpogostejšimi žanri popularne glasbe rockom, popom in rapom/hip-hopom), se jih je kar 74,3 % odločilo, da je najbolj tipičen ženski žanr pop. Po mnenju 4,1 % vseh anketirancev je to rock in po mnenju 5,4 % sta to rap/hip-hop. 16,2 % udeležencev ni vedelo, kako bi odgovorili na to vprašanje, zato so izbrali odgovor "ne vem".

Slika 6.5.3.6: Rock, pop in rap/hip-hop so globalno najbolj razširjeni žanri. Katerega bi označili za najbolj ženskega oziroma kje je največ prisotnih žensk kot izvajalk in poslušalk?

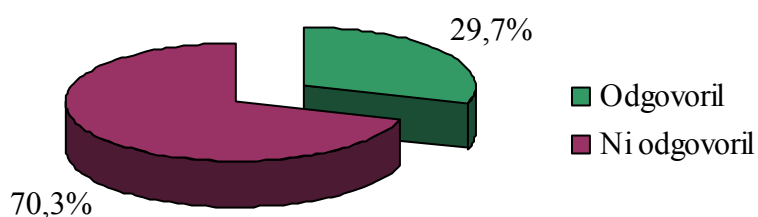
Kar 59,5 % anketirancev meni, da privlačna vizualna podoba najbolj koristi izvajalkam, medtem ko jih samo 2,7 % predpostavlja, da bolj koristi moškim. Da koristi obema spoloma jih meni 25,7 %. Kako odgovoriti na to vprašanje, ni vedelo 12,2 % vprašanih, zato so izbrali odgovor "ne vem".

Slika 6.5.3.7: Privlačna vizualna podoba glasbenika/glasbenice pripomore k njegovi/njeni uspešnosti. Komu to bolj koristi?

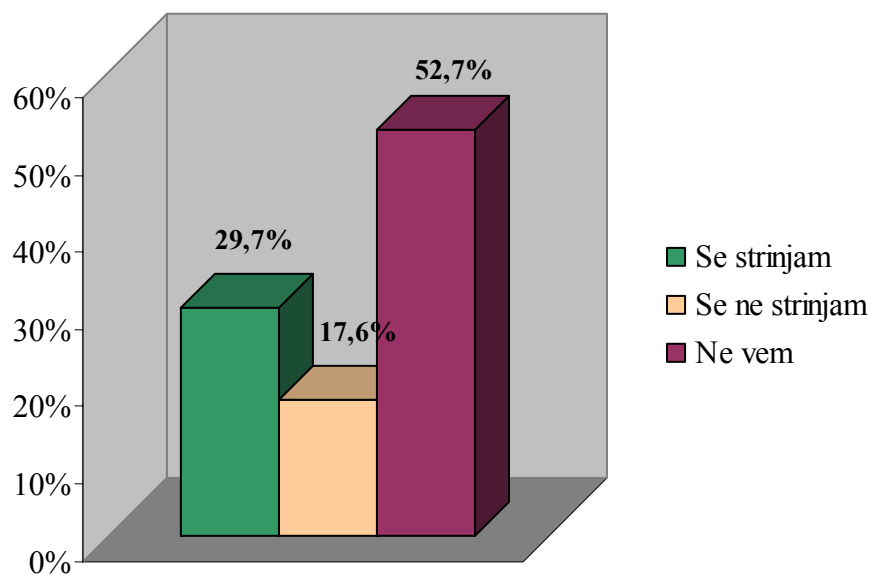
Med vsemi anketirancev jih je samo 29,7 % odgovorilo na podvprašanje o privlačni vizualni podobi, medtem ko jih 70,3 % na to podvprašanje sploh ni odgovorilo.

Slika 6.5.3.8: Koliko anketirancev je odgovorilo na podvprašanje (Zakaj?) o privlačni vizualni podobi.

Da bi se spolna enakost žensk v popularni glasbi poudarjala na enak način kot na drugih področjih, se je strinjajo 29,7 % udeležencev raziskave. S tem poudarjanjem se jih 17,6 % ni strinjalo, medtem ko velika večina, 52,7 %, ni vedela, kaj naj pri tem vprašanju odgovori.

Slika 6.5.3.9: Se strinjate s tem, da bi morali bolj poudarjati spolno enakost žensk v glasbi, kot jo nenehno poudarjajo na drugih področjih (na delovnem mestu, v politiki, itd.)?

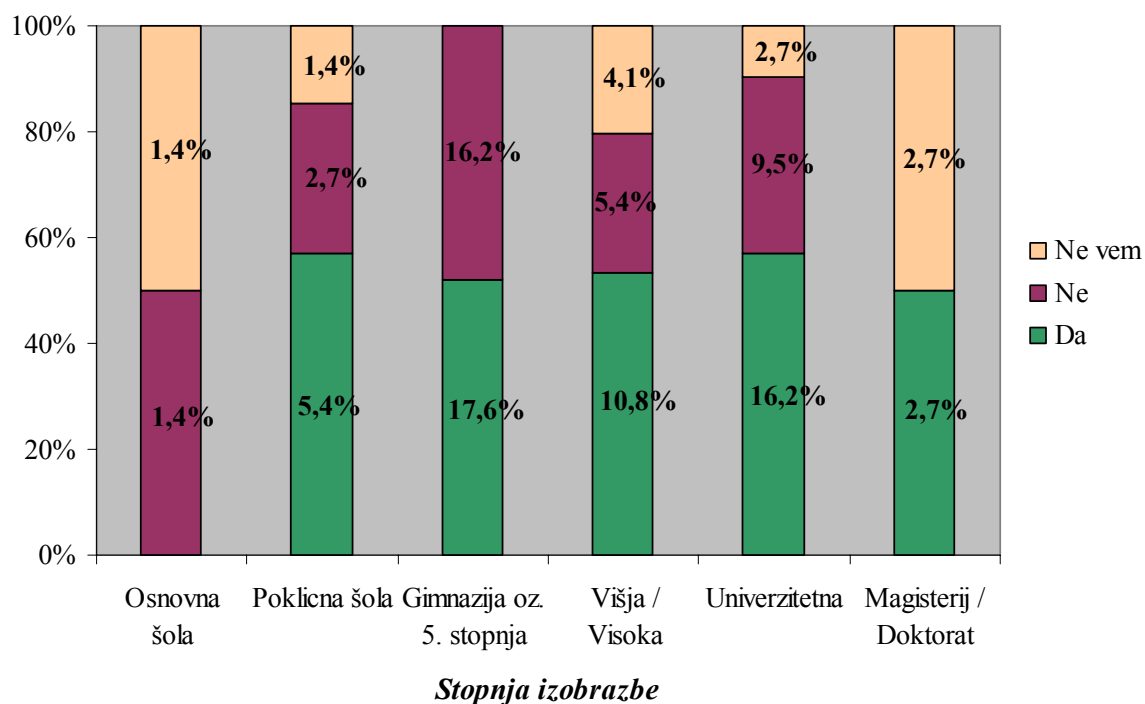
6.5.4 Povezanost določenih spremenljivk

Za lažje ugotavljanje, ali postavljene hipoteze držijo ali ne, sem v nadaljevanju povezala nekaj spremenljivk. Povezala sem štiri demografske spremenljivke s petimi ostalimi in tako dobila zanimive rezultate.

Spremenljivki *izobrazba* in *ali je glasbena industrija v domeni moških* sta močno povezani, kar dokazujeta prva tabela *Symmetric Measures*⁷ (v prilogi B) in spodnji graf. Da je glasbena industrija v domeni moških meni 5,4 % anketirancev s poklicno izobrazbo, 17,6 % z gimnazijo oziroma 5. stopnjo izobrazbe, 10,8 % tistih z višjo ali visoko, 16,2 % z univerzitetno izobrazbo in 2,7 % anketirancev z magisterijem ali doktoratom. Ravno nasprotno, torej da glasbena industrija ni v domeni moških, meni 1,4 % anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo, 2,7 % s poklicno, 16,2 % tistih, ki imajo narejeno gimnazijo oziroma 5. stopnjo, 5,4 % z višjo ali visoko in 9,5 % anketirancev z univerzitetno izobrazbo. Na to, kaj bi odgovorili pri tem vprašanju, ni znalo odgovoriti 1,4 % vseh anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo, prav tako 1,4 % tistih s poklicno, 4,1 % z višjo ali visoko, 2,7 % anketirancev z univerzitetno izobrazbo in 2,7 % tistih, ki imajo magisterij ali doktorat.

⁷ Vrednost Cramerjevega koeficienta V je 0,321, kar pomeni močno povezanost med spremenljivkama. (Če je njegova vrednost 0,3 ali več, pomeni močno povezanost.)

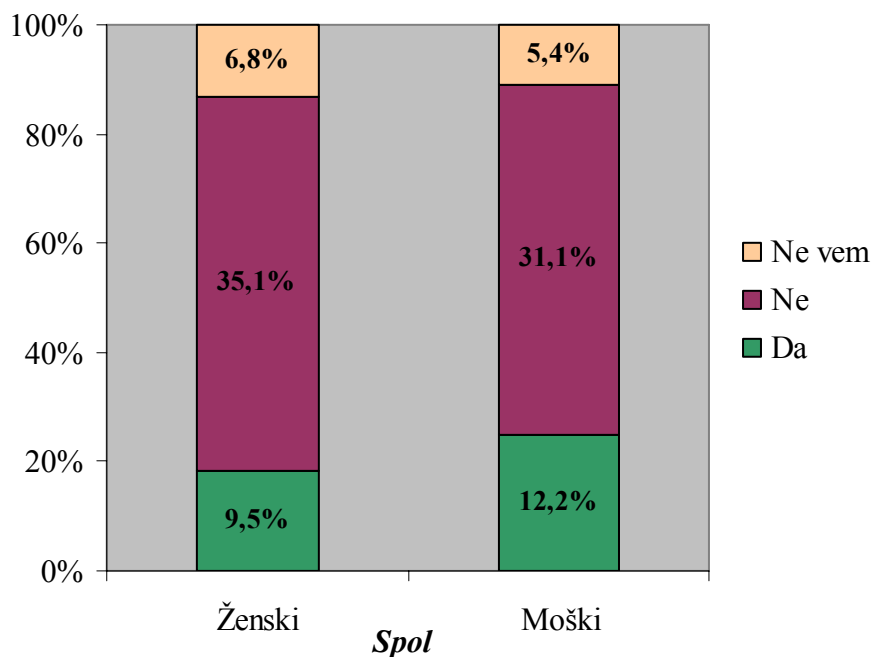
Slika 6.5.4.1: Se vam zdi, da je glasbena industrija v domeni moških? (vpliv izobrazbe)

Spremenljivki *spol* in *mnenje o spolni enakovrednosti žanrov* sta zelo šibko povezani oziroma lahko kar rečemo, da med njima ni povezave. To dokazujeta druga tabela *Symmetric Measures*⁸ (v prilogi B) in spodnji graf. Tako moški kot ženske se v večini strinjajo, da žanri niso spolno enakovredni. Tako meni 35,1 % anketirank in 31,1 % anketirancev. Nasprotnega mnenja – da so žanri spolno enakovredni – je bilo 9,5 % žensk in 12,2 % moških. Ostali, 6,8 % anketirank in 5,4 % anketirancev, se niso mogli odločiti, kako bi odgovorili.

⁸ Vrednost Cramerjevega koeficienta V je 0,081, kar pomeni da sta spremenljivki zelo šibko povezani. (Šibka povezanost bi bila, če bi bila vrednost enaka 0,1).

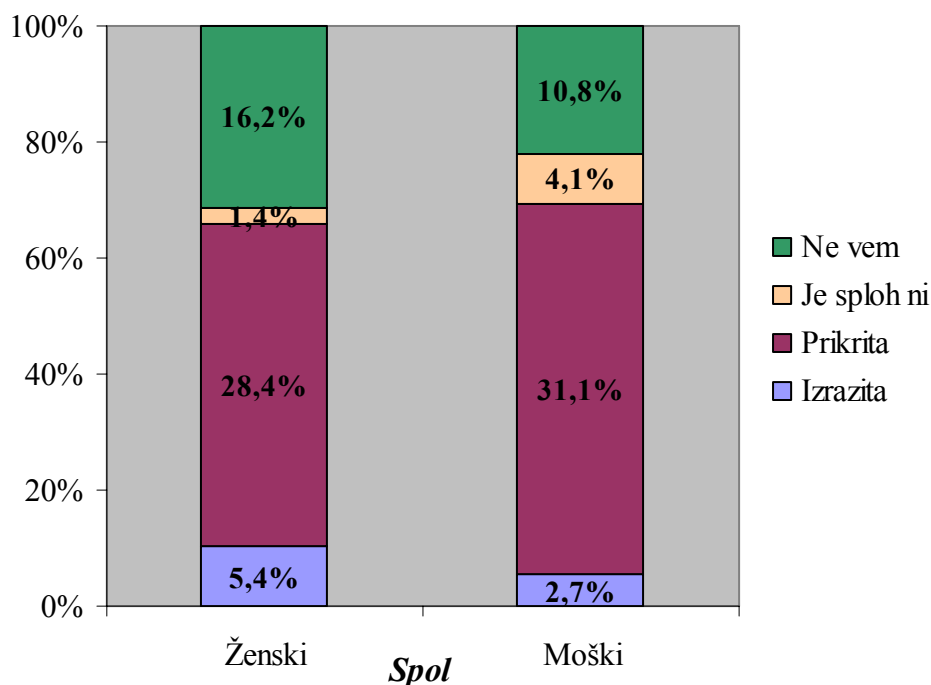
Slika 6.5.4.2: Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)? (vpliv spola)

Povezanost med *spolom* in *mnenjem o tem, ali je spolna neenakost v popularni glasbi izrazita ali prikrita*, je srednja močna. To potrjujeta tretja tabela *Symmetric Measures*⁹ (v prilogi B) in spodnji graf. Mnenja, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita, je 28,4 % žensk in 31,1 % moških. Da je izrazita, meni 5,4 % anketirank in 2,7 % anketirancev, medtem ko je bil 1,4 % žensk mnenja, da spolne neenakosti v popularni glasbi sploh ni. Enakega mnenja je bilo 4,1 % moških. Glede odgovora se ni moglo odločiti 16,2 % anketirank in 10,8 % anketirancev.

⁹ Vrednost Cramerjevega koeficienta V je 0,184. Pri vrednosti 0,2 lahko rečemo, da gre za srednjo povezanost.

Slika 6.5.4.3: Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi izrazita (se o njej veliko govori, je na vseh področjih jasno vidno, da je prisotna in jo vodilni ne želijo skriti) ali prikrita (se o njej ne govori, ni jasno vidno, da je prisotna in se jo javnosti poskuša čim bolj skriti) ? (vpliv spola)

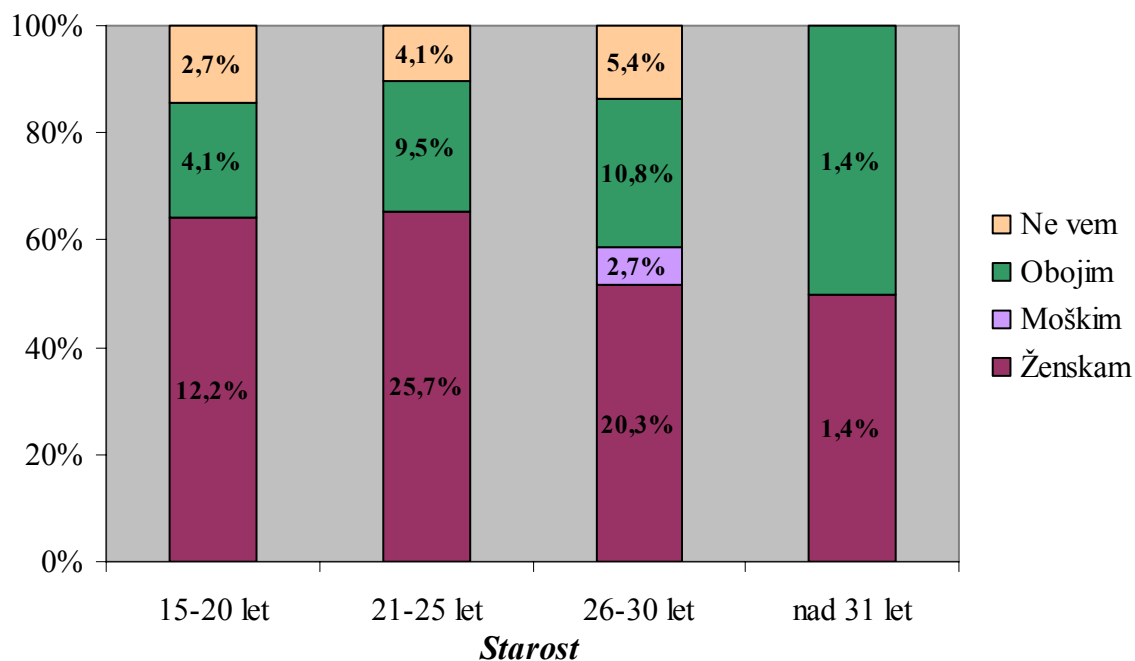
Med spremenljivkama *starost* in *mnenjem o tem, kateremu spolu bolj koristi privlačna vizualna podoba*, obstaja šibka povezanost. To lahko preverimo preko četrte tabele *Symmetric Measures*¹⁰ (v prilogi B) in spodnjega grafa. Po mnenju anketirancev, starih od 15 do 20 let, privlačna vizualna podoba bolj koristi ženskam. Takih je 12,2 % v tej starostni skupini, medtem ko jih 4,1 % meni, da koristi obema spoloma. 2,7 % v tej starostni skupini jih ni vedelo, kaj bi izbrali za odgovor. Anketiranci, ki spadajo v starostno skupino od 21 do 25 let, prav tako v večini menijo, da najbolj koristi ženskam, in sicer je tako odgovorilo 25,7 % vseh respondentov te starosti. 9,5 % jih meni, da privlačna vizualna podoba koristi tako moškim kot ženskam, 4,1 % vseh anketirancev te starostne skupine, pa ni vedelo kako bi odgovorili. Tisti, ki so stari med 26 in 30 let, prav tako v večini menijo, da privlačnost najbolj koristi ženskam, in sicer takih je 20,3 %, medtem ko jih 2,7 % meni, da bolj koristi moškim. 10,8 % jih meni, da koristi obojim, 5,4 % anketirancev v tej starostni skupini pa ni vedelo, kaj naj odgovorijo. 1,4 % tistih nad 31 let je odgovorilo, da privlačna vizualna podoba bolj koristi

¹⁰ Vrednost Cramerjevega koeficienta V je 0,146, kar predstavlja šibko povezanost med spremenljivkama. Srednje močna povezanost se prične šele pri vrednosti 0,2.

ženskam, ravno toliko odstotkov pa znaša tudi odgovor tistih, ki menijo da koristi tako moškim kot ženskam.

Slika 6.5.4.4: Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba? (vpliv starosti)

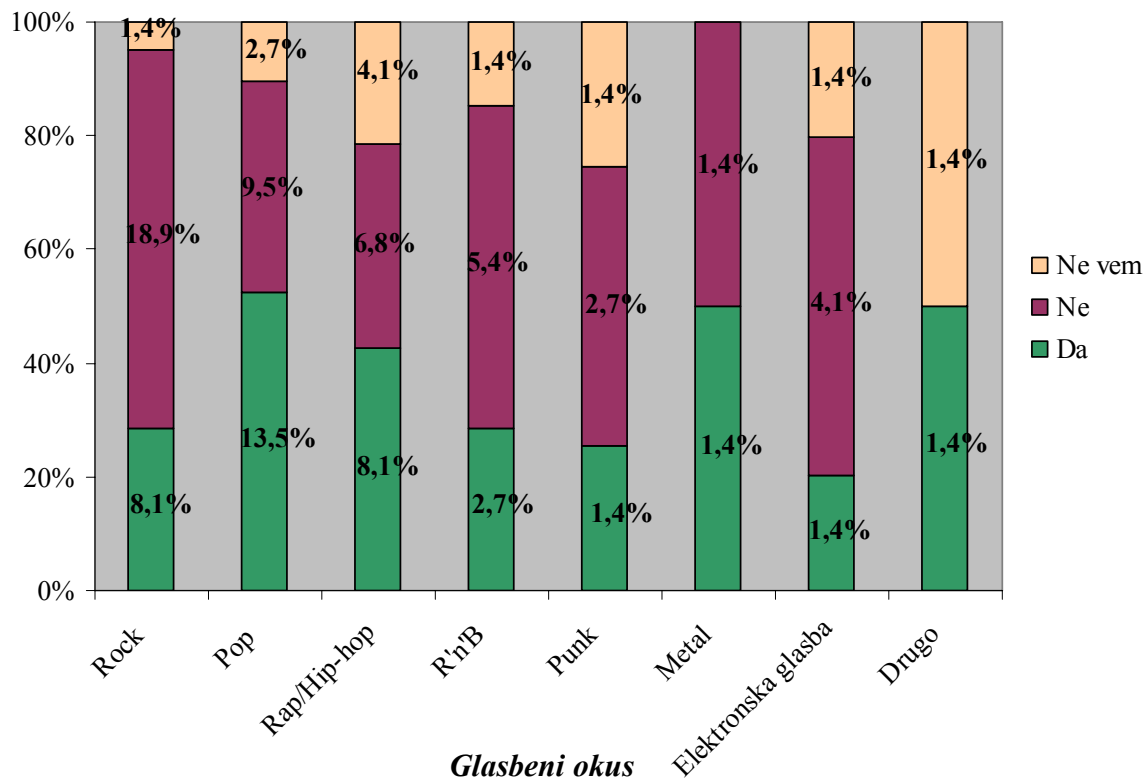

Povezanost med *glasbenim okusom* in *mnenjem o kakovosti glasbe glede na spol izvajalca* je kar močna. To potrjujeta peta tabela *Symetric Measures*¹¹ (v prilogi B) in spodnji graf. Tisti, ki poslušajo rock, so v večini (18,9 %) mnenja, da kakovost rock glasbe pri glasbenicah ni enaka kakovosti rock glasbenikov. S tem se ne strinja 8,1 % anketirancev, ki poslušajo rock, 1,4 % pa jih ni vedelo, kako bi odgovorili. Poslušalci popa so drugačnega mnenja, saj jih 13,5 % meni, da je glasba žensk v popu enako kakovostna kot glasba moških, 9,5 % jih meni nasprotno, 2,7 % pa jih je odgovorilo z "ne vem". V sklopu rapa/hip-hopa jih 8,1 % meni, da je enako kakovostna, 6,8 %, da ni, in 4,1 % jih ni znalo odgovoriti. Anketiranci, ki poslušajo r'n'b, z 5,4 % menijo, da glasba žensk in moških ni enako kakovostna, 2,7 % jih meni, da je, 1,4 % anketirancev pa ni vedelo, kako odgovoriti. Poslušalci punka so podobnega mnenja, 2,7 % jih meni, da glasba ni enako kakovostna, 1,4 %, da je, in ravno toliko jih ni znalo odgovoriti. Mnenja metalcev so enakovredna. 1,4 % jih meni, da glasba je enako kakovostna, in ravno toliko tudi, da ni. Poslušalci elektronske glasbe so v 4,1 % mnenja, da glasba žensk v tem žanru ni enako kakovostna kot glasba moških, 1,4 % jih meni, da je, 1,4 % anketirancev

¹¹ Vrednost Cramerjevega koeficienta V je 0,272, kar pomeni močno povezanost med spremenljivkama.

pa se ni opredelilo. 1,4 % tistih, ki poslušajo kaj drugega, meni, da je glasba izvajalk enako kakovostna kot glasba izvajalcev, in ravno tolikšen odstotek jih ni vedelo, kaj bi odgovorili.

Slika 6.5.4.5: Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru, ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških? (vpliv glasbenega okusa)

6.6 Ugotovitve raziskave

Z raziskavo sem želela izvedeti, kakšen je odnos mladih ljudi (do 30 let) do spolne neenakosti, kako nanjo gledajo in v kolikšni meri so seznanjeni s tem problemom v svetu glasbe. Vprašanja sem oblikovala iz predpostavke, da spolna neenakost dominira na vseh področjih glasbe, zato sem z odgovori anketirancev želela izvedeti, ali se tudi oni tega zavedajo.

Rezultati, ki so jih navedli pri vprašanjih, ali ima glasba v njihovem življenju pomembno vlogo in kateri žanr prevladuje pri njihovem okusu, so bili pričakovani. Skoraj večina anketirancev (78,4 %) je potrdila, da ima glasba pomembno vlogo v njihovem življenju, kar je dokaz, da je glasba dejansko ključen dejavnik v posameznikovem vsakdanu. Pri glasbenem

okusu so prva tri mesta zavzeli žanri, ki sem jih tudi v teoretičnem delu izpostavila kot globalno najbolj razširjene. Rock, pop in rap/ hip-hop so najbolj priljubljeni, medtem ko jim po vrstnem redu sledijo r'n'b, elektronska glasba in punk. Metal in možnost "drugo" sta po okusu udeležencev na zadnjem mestu. Pri slednji možnosti so imeli na izbiro, da so napisali, kaj to "drugo" je, in pri dveh odgovorih sem dobila obrazložitev, da sta to pop-punk in pop-narodno zabavna glasba.

Pri vprašanjih, ki so se neposredno navezovala na spolno neenakost, sem dobila kar pričakovane odgovore. Zelo veliki večini se spol izvajalca ne zdi pomemben, kar dokazuje, da anketiranci dajo več na samo glasbo, kot pa na to, kdo jo izvaja. Našlo pa se je tudi nekaj (13,5 %) takih, ki se jim zdi pomembno, ali je izvajalec moškega ali ženskega spola, kar se mi je zdelo zelo zanimivo. Malo sem bila presenečena nad odgovori pri naslednjem vprašanju, o tem ali je glasba žensk, v žanru, ki ga poslušajo, enako kakovostna glasbi moških. Če je namreč pri prejšnjem vprašanju velika večina odgovorila, da ni pomembno, kakšnega spola je izvajalec, jih je pri tem vprašanju manj kot pol (48,6 %) odgovorilo, da glasba žensk in moških ni enako kakovostna. Zamislila sem se, ali se glasba glede na spol res toliko razlikuje, ali pa tako stvari le vidijo in dojemajo udeleženci raziskave. Ali ženske, v primerjavi z moškimi, resnično ustvarjajo manj kakovostno glasbo? Zanimalo me je, kakšna je razlika v mnenjih glede na spol anketirancev, zato sem naredila povezavo med tema dvema spremenljivkama. Največ anketirancev je poslušalcev rocka, popa, rapa/hip-hopa, r'n'b-ja, punka in elektronske glasbe. Med temi šestimi žanri je samo pri poslušalcih popa in rapa/hip-hopa prevladoval odgovor, da je kakovost glasbe enaka, ne glede na spol. Poslušalci ostalih štirih žanrov pa so bili mnenja, da kakovost glasbe po spolu ni enaka. Presenetili so me predvsem rezultati rapa/hip-hopa in pa r'n'b-ja, saj sem pričakovala ravno obratne rezultate. Splošno znano je namreč, da je v rapu/hip-hopu manj ženskih izvajalk kot v r'n'b-ju.

Odgovori na vprašanje, ali so žanri spolno enakovredni, so bili ponovno pričakovani. Več kot polovica (66,2 %) se je strinjala, da niso enakovredni, kar pomeni, da je vidno neenakomerno razmerje v posameznih žanrih glasbe. Tudi v teoretičnem delu sem omenjala, da so nekateri žanri specifično moški, vendar v njih izjemoma najdemo tudi predstavnice nežnejšega spola. Vendar je razlika med njimi očitno zelo velika in prepoznavna v očeh in ušesih poslušalca. Če nekdo posluša izključno samo določeno zvrst glasbe, bo boljše vedel, kateri spol v njej dominira. Prepoznavna pa je tudi dominacija moških v celotni glasbeni industriji. Dobra polovica (52,7 %) anketirancev se s tem strinja, vendar je hkrati tudi veliko (35,1 %) takih, ki

temu nasprotujejo. Slednji morda niso seznanjeni s splošnimi stvarmi v svetu glasbe ali pa preprosto ne posvečajo zadosti pozornosti znakom, ki odkrito namigujejo na prevlado moških v glasbeni industriji.

Zanimive odgovore sem dobila pri vprašanju o tem, ali je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita. Večina (59,5 %) jih je menila, da je prikrita, kar sem pričakovala, saj gre za pojav, ki se ga poskuša skriti pred očmi javnosti. Vsi pa vemo, da je spolna neenakost prisotna na vseh področjih, tudi tam, kjer bi najmanj pričakovali. Presenetilo me je samo to, da so nekateri (5,4 %) menili, da je sploh ni oziroma da sploh ne obstaja.

Po pričakovanjih so tudi odgovorili, da je tipično najbolj ženski žanr pop. Na izbiro so bili še odgovori rock, rap/hip-hop in seveda nevtralni "ne vem". Bolj me je presenetilo, da so nekateri (4,1 %) za ženski žanr izbrali rock in nekateri (5,4 %) rap/hip-hop. Sklepam, da gre tu predvsem za nepoznavanje žanra, namreč če nekdo ne posluša in posledično ne pozna nekega žanra, verjetno tudi ne ve, kakšna je spolna struktura v njem.

Privlačna vizualna podoba po mnenju anketirancev bolj koristi ženskam izvajalkam pri njihovem nastopu in karieri na splošno. Veliko pa jih je bilo tudi mnenja, da koristi obema spoloma. Iz odgovorov lahko sklepam, da po njihovem mnenju najbolj koristim ženskam, nato obema spoloma, malo (2,7 %) pa je menilo, da koristi izključno izvajalcem. Dala sem jim možnost, da pojasnijo svoj odgovor. Večinoma so odgovor utemeljili le tisti, ki so bili mnenja, da koristi le ženskam ali obema spoloma.

- Navajam nekaj citatov udeležencev raziskave, ki menijo, da privlačna vizualna podoba bolj koristi ženskam:

»Ker je za ženske glasbene izvajalke (še posebej v pop glasbi) pričakovano, da bodo privlačne in urejene, zato je njihov glasbeni talent velikokrat drugotnega pomena. In zato, ker privlačne glasbene izvajalke moški radi gledajo, mlade ženske pa se z njimi poistovetijo.« (ženska, 21-25 let, univerzitetna izobrazba)

»Na sploh je privlačna podoba glasbenika velika prednost oziroma nujnost za njegovo publiciteto (ne glede na spol in starost), ker le-ta, če je res kul potegne za sabo veliko ljudi in denarcev (modne linije, parfumi, ...).« (moški, 21-25 let, višja/visoka izobrazba)

»Ker je tudi v glasbi vse bolj pomemben seksi videz in se na tak način poskuša tudi kompenzirati pomanjkljivo glasbeno izobraženost, a vseeno pritegne občinstvo.« (ženska, 15-20 let, gimnazija oz. 5. stopnja izobrazbe)

»Zato, ker damo moški več na videz žensk, kot pa ženske na videz moških.« (moški, 15-20 let, gimnazija oz. 5. stopnja izobrazbe)

»Mislim, da predvsem zato, ker je ženski nastop bolj izzivalen in energičen, kar pa moške privlači.« (ženska, 21-25 let, poklicna izobrazba)

»Ne prodaja se samo glasba!« (moški, 25-30 let, univerzitetna izobrazba)

»Tudi pogled na privlačnega moškega je super, vendar so pri ženskah še vedno bolj prisotni stereotipi (suhe, lepe...) – vse to je v naših glavah.« (ženska, 21-25 let, gimnazija oz. 5. stopnja izobrazbe)

»Raje gledam dekolte Saške kakor pa Damjana Murka.« (moški, 21-25 let, gimnazija oz. 5. stopnja izobrazbe)

»Tko pač je in nč drgač.« (moški, 26-30 let, višja/visoka izobrazba)

• Izbrani citati anketirancev, ki menijo, da koristi obema spoloma:

»Po mojem mnenju obojim, ker oboji dajejo vedno več na videz. Torej ne le ženske, ampak tudi moški (skrbno izbrana obleka, tatuji, lepa frizura...), zato ne bi rekla, da je privlačen videz le v domeni žensk.« (ženska, 21-25 let, gimnazija oz. 5. stopnja izobrazbe)

»Obojim koristi, ker ni nenavadno, da tudi moški v šovbiznisu uporabljajo make-up, skrbno izbirajo obleke, skrbijo za svojo javno podobo.« (moški, 26-30 let, univerzitetna izobrazba)

»Vse je v denarju in ljudje so zanj pripravljeni narediti vse. Ne glede na spol.« (ženska, 26-30 let, univerzitetna izobrazba)

»Lep videz je pomemben. Ženske bolj poudarijo svoje telo, so bolj izzivalno napravljene, moški pa svoj videz poudarijo z nakitom, vpadajočimi oblekami in lepimi ženskami, ki stojijo ob njih.« (moški, 26-30 let, univerzitetna izobrazba)

»Moški nimajo joškov!« (moški, 26-30 let, magisterij/doktorat)

»Videz se prodaja. Kdo bi pa hotel gledati zanemarjene pevce, pa tudi če lepo pojejo. Samo mislim, da kljub temu znajo ženske še vseeno bolj izkoristiti svojo vizualnost. Lepo oblečeno žensko radi pogledamo vsi, tako moški kot ženske, lepega moškega pa gledamo predvsem ženske, čeprav se najdejo tudi moški oboževalci, ampak tega ne priznajo. Če z videzom ne prodajajo svoje glasbe, pa prodajajo svoje telo, ki ga potem mnogi izkoristijo v raznih oglasih ali pa za prodajanje kakšnih izdelkov.« (ženska, 15-20 let, gimnazija oz. 5. stopnja izobrazbe)

Pri vsakem vprašanju, z izjemo demografskih spremenljivk in vprašanja o glasbenem okusu, so imeli možnost odgovora "ne vem", ki so ga uporabljali pri vseh odgovorih, vendar v mejah normale. Edino vprašanje, kjer so množično odgovarjali tako – "ne vem" je izbrala več kot polovica (52,7 %) anketirancev – je bilo tisto, kjer sem jih spraševala, če se strinjajo, da bi morali bolj poudarjati spolno enakost žensk v glasbi. Nekaj (29,7 %) se jih je strinjalo, da bi bilo poudarjanje potrebno, podobno kot to počnejo na drugih področjih, malo manj (17,6 %) pa se jih s tem ni strinjalo. Če povzamem, so glede tega vprašanja precej neopredeljeni. Razlog bi lahko bilo nepoznavanje spolnih razmer v glasbenem svetu ali pa kaj drugega.

Na začetku raziskave sem postavila štiri hipoteze, izmed katerih sem tri potrdila in eno zavrnila.

Hipoteza 1:

Stališče respondentov glede dominacije moških v popularni glasbi je odvisno od stopnje izobrazbe.

To hipotezo sem nameravala potrditi oziroma zavrniti na podlagi povezave spremenljivk *izobrazba* in *ali je glasbena industrija v domeni moških*. Če se osredotočim na odgovore pri analizi, ki sem jih predstavila tudi v grafu, lahko rečem, da je hipoteza zavrnjena. Ne glede na to, da sta spremenljivki medsebojno močno povezani, sem v svoji raziskavi prišla do sklepa, da ne glede na stopnjo izobrazbe anketiranci menijo, da je glasbena industrija v domeni moških. To je lepo vidno iz grafa 6.5.4.1, kjer sem ugotavljala, kako izobrazba vpliva na to mnenje. Da v glasbeni industriji dominirajo moški, se je strinjalo 5,4 % anketirancev s poklicno šolo, 17,6 % z opravljeno gimnazijo oziroma 5. stopnjo izobrazbe, 10,8 % z višjo ali visoko šolo, 16,2 % z univerzitetno izobrazbo in 2,7 % anketirancev z magisterijem ali doktoratom. Za lažje razumevanje, kolikšen odstotek udeležencev raziskave ima določeno stopnjo izobrazbe, si lahko ogledamo graf 6.5.1.3.

Hipoteza 2:

Stališče respondentov glede spolne enakovrednosti žanrov ni odvisno od spola.

Hipotezo na podlagi svoje raziskave potrjujem. Iz grafa 6.5.4.2 je jasno razvidno, da se tako moški kot ženske strinjajo, da glasbeni žanri nikakor niso spolno enakovredni. Spremenljivki *spol* in *ali so žanri spolno enakovredni* sem analizirala na podlagi tega, ali sta medsebojno povezani, in ugotovila, da je povezava zelo šibka oziroma je njuna povezanost tako majhna, da lahko rečemo, da med njima ni povezave. Iz dobljenih rezultatov je vidno, da 35,1 % od

51,4 % žensk meni, da žanri niso spolno enakovredni, enako pa misli 31,1 % od 48,6 % moških. Tako anketiranke kot anketiranci menijo, da so žanri v popularni glasbi spolno neenakovredni, torej se hipoteza potrди, saj stališče ni odvisno oziroma pogojeno s spolom.

Hipoteza 3:

Respondenti menijo, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita.

Tudi to hipotezo potrjujem na podlagi vprašanja številka 6 v anketnem vprašalniku. Kar 59,5 % vseh anketirancev je menilo, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita, kar se mi zdi zadosten odstotek anketirancev, da hipotezo lahko potrdim. Medtem je 8,1 % udeležencev raziskave menilo, da je izrazita, 5,4 % jih je bilo mnenja, da spolna neenakost v popularni glasbi ne obstaja in 27 % jih ni vedelo, kako bi odgovorili. Zanimalo me je tudi, kolikšen je odstotek moških in žensk, ki tako mislijo, zato sem tudi iskala povezavo med tema dvema spremenljivkama. Torej, spremenljivki *spol* in *ali je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita*, sta med seboj srednje močno povezani. Glede na spol, 28,4 % od 51,4 % anketirank meni, da je prikrita. Enakega mnenja je 31,1 % od 48,6 % anketirancev.

Hipoteza 4:

Po mnenju respondentov je privlačna vizualna podoba bolj v korist izvajalkam kot izvajalcem.

Zadnjo postavljeno hipotezo ravno tako potrjujem: privlačna vizualna podoba torej bolj koristi izvajalkam kot izvajalcem. Do teh ugotovitev sem prišla na podlagi odgovorov na vprašanje številka 8 v vprašalniku, saj je kar 59,5 % vseh anketirancev odgovorilo, da bolj koristi ženskam kot moškim. To se mi zdi zadosten odstotek anketirancev, da hipotezo potrdim. Za primerjavo navajam, da je 25,7 % vseh anketirancev menilo, da enako koristi obema spoloma, 2,7 % da je bolj v korist moškim izvajalcem, 12,2 % anketirancev pa ni vedelo, kako bi odgovorili. Naredila pa sem tudi povezavo med spremenljivkama *spol* in *starost* ter ugotovila, da starostna skupina udeležencev raziskave nima velika vpliva na to vprašanje; med njima obstaja šibka povezanost. V vseh starostnih razredih je prevladovala večina, ki je menila, da je privlačna vizualna podoba bolj v korist ženskim izvajalkam, kar je razvidno iz grafa 6.5.4.4.

7. SKLEP

Vsak posameznik ima v svojem življenju drugačen pogled na pomen glasbe in vsak si različno razlaga spolno neenakost v njej ter tudi na splošno. Nekaterim predstavlja pomemben del vsakdana, s katerim se srečuje na vsakem koraku in kateremu posveča določeno mero pozornosti. Vse pa je odvisno od tega, kako na glasbo gleda - kot na sredstvo sproščanja in zabave ali kot na še eno obliko vpliva in vsiljevanja družbe v lovu za čim večjim dobičkom. Nekateri opazijo in posvetijo pozornost le glasbi sami, drugi pa se posvetijo še izvajalcem in izvajalkam, besedilu in pomenu pesmi, na splošno torej ozadju, ki ga marsikdo ne opazi. Prav v tem ozadju pa se skrivajo stvari, ki jih mnogi ne želijo izpostavljati, in med njimi se najde tudi spolna neenakost.

Popularna glasba izgublja svoj čar, saj se v ospredje vedno bolj postavlja njena kvantiteta namesto kvalitete. Lahko rečemo, da je to posledica zahodnega sveta, ki se je začela širiti in danes zajema celotni svet. Pri tem sta ji veliko pomagala globalizacija in tehnološki razvoj. Z njo se srečujemo na vseh življenjskih področjih in je postala del vsakdana. Ravno zato je mogoče postala nekoliko neopazna oziroma ne izstopa več iz povprečja. In tukaj se po mojem mnenju pojavi problem. Ko ne gre več za izstopanje, se nam vse, kar zajema in česar se poslužuje, zdi samoumevno. Četudi gre za diskriminacijo rase v določenem žanru ali spolno diskriminacijo v samem procesu, le redko kdo to še opazi.

Z raziskavo sem želela ugotoviti, v kolikšni meri se ljudje zavedajo problema spolne neenakosti v okolju, s katerim se srečujejo vsak dan, in koliko so s tem seznanjeni. Zanimalo me je, če se njihova mnenja razlikujejo glede na različen glasbeni okus. Priznati moram, da sem bila z rezultati kar zadovoljna, saj je analiza pokazala, da se ljudje kar dobro zavedajo spolne neenakosti, in to je zelo pozitivno. Če namreč želimo nekaj odpraviti ali vsaj omiliti, je prvi korak, da se sploh zavedamo, da nekaj ni tako, kot bi moralo biti.

V prvem poglavju sem omenila, da po besedah Willisa (v Shankar 2000: 29) glasba predstavlja simbolično komunikacijo in je ravno zato pomembna za vsakodnevno doživljanje sveta. To so potrdili tudi udeleženci raziskave. Če gledamo povprečje dobljenih odgovorov na vprašanje o pomembnosti glasbe, sklepamo, da ima glasba resnično pomembno vlogo v njihovem življenju. Glede na to se razlikuje tudi njihov glasbeni okus. V teoretičnem delu

sem izpostavila rock, pop in rap/ hip-hop kot globalno najbolj razširjene in popularne žanre. Do teh ugotovitev sem prišla tudi v raziskavi, saj prav te tri žanre poslušajo največ anketirancev. Nato sem jih prosila, naj med temi tremi zvrstmi izberejo najbolj tipično žensko, in v povprečju so menili, da je to pop. Tudi Bayton (v Bennett 2000: 46) je mnenja, da so ženske najbolj uveljavljene v komercialnem popu, tako da mnenje anketirancev to nekako potrjuje. Večina je tudi mnenja, da privlačna vizualna podoba najbolj koristi ženskam, vendar se je pri tem potrebno zavedati, da tudi vedno več moških poudarja svoj videz.

Glede spolne neenakosti v glasbi so si bili odgovori kar malo nasprotujoči. Če jih je večina dejala, da zanje ni pomembno, kakšnega spola je izvajalec, je hkrati tudi menila, da glasba izvajalk ni enako kakovostna kot glasba izvajalcev. Seveda je vse odvisno od žanra, ki ga poslušajo, vendar se mi je zdelo zanimivo, da so dejansko pozorni na kakovost glasbe glede na spol. Lahko bi bili mnenja, da je glasba le glasba, ne glede na to, kdo jo izvaja. Vendar so rezultati pokazali, da le ni tako. Iz analize raziskave sem prišla do sklepa, da žanri niso spolno enakovredni, da moški in ženske kot izvajalci in izvajalke niso enako prisotni oziroma prisotne v vseh zvrsteh glasbe in da je glasbena industrija v domeni moških. Spolna neenakost je v popularni glasbi prikrita, kar pomeni, da se o njej ne govori in se jo poskuša čim bolj skriti pred očmi javnosti.

V uvodnem delu diplomske naloge sem postavila štiri temeljne hipoteze, ki sem jih nato preverjala v raziskovalnem delu s pomočjo anketnega vprašalnika in njegove analize. Tri hipoteze sem v celoti potrdila, kar pomeni, da stališče respondentov o spolni enakovrednosti žanrov ni odvisno od njihovega spola, da je spolna neenakost v popularni glasbi prikrita in da privlačna vizualna podoba bolj koristi ženskam kot moškim. Eno hipotezo pa sem zavrnila. Namreč, stališče respondentov o dominaciji moških v glasbeni industriji ni odvisno od njihove stopnje izobrazbe. Hipoteza je predpostavljala, da je mnenje anketirancev odvisno od njihove stopnje izobrazbe, vendar se je izkazalo, da to kljub močni povezanosti med spremenljivkama ne drži.

Na podlagi opravljene analize raziskave, ki sem jo izvedla, lahko sklepamo, da so ljudje kar dobro seznanjeni s položajem spolov v popularni glasbi. Zavedajo se problema neenakosti, prednosti in slabosti posameznega spola, ne glede na žanr, ki ga poslušajo in s katerim so najbolj seznanjeni. Vendar je tu zanimivo prav to, da se glede na mojo raziskavo poslušalci žanrov razlikujejo v mnenju, ali je glasba izvajalk enako kakovostna kot glasba izvajalcev.

Presenetljivo je, da tisti, ki poslušajo pop ali rap/hip-hop menijo, da je glasba spolno enakovredna, tisti, ki pa poslušajo ostale žanre, pa menijo nasprotno. Na podlagi tega lahko sklepamo, da vlada prepričanje, da se glasba glede na spol izvajalca razlikuje tudi v sami kakovosti.

Spolna neenakost je kompleksen družbeni problem, ki je prisoten na vseh področjih, ne le na glasbenem. Če se je že ne da odpraviti, bi se jo vseeno lahko bolj poudarjalo in tako osvestilo vse ljudi o razmerah v njej. Ženske v glasbi se lahko trudijo, kolikor morejo, vendar če jim pri tem ne bodo pomagali moški kolegi, ki nadzirajo in imajo v lasti celotno glasbeno industrijo, se stvari in pogoji ne bodo izboljšali. Skozi teoretični del je jasno vidno, da so ženske v popularni glasbi neenakovredne moškim in da se jih drugače obravnava, vse to pa se je v raziskovalnem delu samo še potrdilo.

8. LITERATURA IN VIRI

8.1 Članki po revijah oziroma zbornikih

Brightman, Joan (1993): Rock and roll for modern youth. *Proquest Social Science Journals* april, 9–12.

Černigoj-Sadar, Nevenka (2000): Spolne razlike v formalnem in neformalnem delu. *Družboslovne razprave* 16(34/35), 31–52.

Forman, Murray (1995): Media form and cultural space: Negotiating rap "fanzines". *Proquest Social Science Journals* jesen, 171–188.

Hogg, Margaret K. in Jade Garrow (2003): Gender, identity and the consumption of advertising. *Qualitative market research: An international journal. MCB UP Limited* 6(3), 160–174.

Jeretič, Sebastjan (2000): Feminizem in politika emancipacije. *Teorija in praksa* 37, 475–493.

Jogan, Maca (2004): Slovenska (postmoderna) družba in spolna neenakost. *Teorija in praksa* 41, 361–376.

Luthar, Breda (2003): Produkcija lokalne slave. *Teorija in praksa* 40, 287–312.

Martin, Brett A. S. in Celeste A. McCracken (2001): Music marketing: music consumption imagery in the UK and New Zeland. *Journal of consumer marketing, MCB University Press* 18(5), 426–436.

McCarthy, Kate (2006): Not pretty girls? Sexuality, spirituality and gender construction in women's rock music. *Proquest Social Science Journals* februar, 69–94.

Miesel, John B. in Timothy S. Sullivan (2002): The impact of the internet on the law and economics of the music industry. *MCB UP Limited* 4(2), 16–22.

Shankar, Avi (2000): Lost in music? Subjective personal introspection and popular music consumption. *MCB University Press* 1, 27–37.

Stankovič, Peter (1997): Umetnost množičnih medijev in družbene manjšine. *Družboslovne razprave* 13(24/25), 89–97.

Stokes, Paul A. (2006): Identity: articulating cybernetics and sociology. *Kybernetes* 35(1/2), 124–147.

8.2 Samostojne publikacije

Adorno, Theodor W. (1986): *Uvod v sociologijo glasbe*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Anker, Richard (1997): *Theories of occupational segregation by sex: An overview*. Genova: ILO.

Bahovec, Eva D. (ur.) (1993): *Zbornik: od ženskih študij k feministični teoriji*. Ljubljana: Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in antropologijo.

Bennett, Andy (2000): *Popular music and youth culture: music, identity and place*. New York: Palgrave.

Bennett, Andy (2001): *Cultures of popular music*. Philadelphia: Open University Press.

Brake, Mike (1984): *Sociologija mladinske kulture in mladinskih subkultur*. Ljubljana: Krt.

Bogovič, Lenca in Zoja Skušek (ur.) (1996): *Spol Ž*. Ljubljana: KUD France Prešeren.

- Butler, Judith (2001): *Težave s spolom: feminizem in subverzija identitete*. Ljubljana: Škuc.
- Dister, Alain (1996): *Rock včeraj, danes, jutri*. Ljubljana: DZS.
- Frith, Simon in Andrew Goodwin (ur.) (1990): *On record: rock, pop and written word*. New York: Routledge.
- Frith, Simon, Goodwin, Andrew, Grossberg, Lawrence (ur.) (1993): *Sound and vision: The music video reader*. London in New York: Routledge.
- Gelder, Ken in Sarah Thornton (ur.) (1997): *The subcultures reader*. London: Routledge.
- Harrington, Lee in Denise D. Bielby (ur.) (2001): *Popular culture: Production and consumption*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd..
- Jalušič, Vlasta (1992): *Dokler se ne vmešajo ženske: ženske, revolucija in ostalo*. Ljubljana: Krt.
- Krasilovsky, William M., Shemel, Sydney, Gross, John M. (2003): *The business of music: the definitive guide to the music industry*. New York: Watson-Guption Publications.
- Kuhar, Metka (2004): *V imenu lepote: družbena konstrukcija telesne samopodobe*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lukšič, Andrej (ur.) (1997): *Konotacije glasbe*. Ljubljana: Študentska organizacija Univerze v Ljubljani, Študentska založba.
- Lull, James (2000): *Media, communication, culture*. Cambridge: Polity Press.
- Merriam, Alin P. (2000): *Antropologija glasbe*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Middleton, Richard (1990): *Studying popular music*. Philadelphia: Open University Press.

Mills, Sara (1997): *Discourse*. London: Routledge.

Negus, Keith (1992): *Producing pop: Culture and conflict in the popular music industry*. London: Edward Arnold.

Negus, Keith (1999): *Studying popular music*. Philadelphia: Open University Press.

Shuker, Roy (2001): *Understanding popular music*. New York: Routledge.

Ule Nastran, Mirjana (2000): *Sodobne identitete: v vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Vidmar H., Ksenija (ur.) (2001): *Ženski žanri: spol in množično občinstvo v sodobni kulturi*. Ljubljana: Documenta/ISH.

8.3 Internetni viri

Bag, Alice (2004): *Women in L.A. punk*. Dostopno na <http://www.alicebag.com/dinahcancerinterview.html> (20. marec 2007).

Makarovič, Gorazd (2002): *O vsebinah sintagme "žensko delo"*. Dostopno na http://www.etno-muzej.si/pdf/0354-0316_12_Makarovic_O_vsebinah.pdf (19. marec 2007).

Wikipedia (2001): *Spice girls*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Spice_Girls (2. april 2007).

Wikipedia (2005): *Record company*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Record_company (25. maj 2007).

Wikipedia (2006): *Pop music*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Pop_music (18. februar 2007).

Wikipedia (2007): *Warner music Group*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Warner_Music_Group (25. maj 2007).

Wikipedia (2007): *EMI Group*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/EMI_Group (25. maj 2007).

Wikipedia (2007): *Sony BMG*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Sony_bmg (25. maj 2007).

Wikipedia (2007): *Universal Music Group*. Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/Vivendi> (25. maj 2007).

Wikipedia (2007): *MTV*. Dostopno na <http://en.wikipedia.org/wiki/MTV> (25. maj 2007).

Wikipedia (2007): *Women's music*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Women's_music (20. marec 2007)

9. PRILOGE

9.1 Priloga A: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni,
sem absolventka sociologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani in za diplomsko nalogo raziskujem pogled na spolno neenakost v popularni glasbi. Anketni vprašalnik je anonimen, zato naj bodo vaši odgovori iskreni, saj bodo uporabljeni izključno le za raziskavo v diplomski nalogi. Možen je samo en odgovor. Izpolnjevanje vam bo vzelo slabih 5 minut. Za sodelovanje in iskrenost se vam že vnaprej zahvaljujem.
Marjeta Mrak

1. Spol:

- a.) Ženski
- b.) Moški

2. Starostna skupina:

- a.) od 15-20 let
- b.) od 21 do 25 let
- c.) od 26 do 30 let
- d.) nad 31 let

3. Ima glasba v vašem življenju pomembno vlogo?

- a.) Da, zelo
- b.) Niti ne
- b.) Ne
- c.) Ne vem

4. Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?

- a.) Rock
- b.) Pop
- c.) Rap/Hip-hop
- d.) R'n'B
- e.) Punk
- f.) Metal
- g.) Elektronska glasba
- h.) Drugo _____

5. Podajte mnenje o naslednjih vprašanjih:

Je za vas pomembno kakšnega spola je izvajalec?	DA	NE	NE VEM
Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna glasbi moških?	DA	NE	NE VEM
Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?	DA	NE	NE VEM

Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	DA	NE	NE VEM
---	----	----	--------

6. Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi izrazita (se o njej veliko govori, je na vseh področjih jasno vidno, da je prisotna in jo vodilni ne želijo skriti) ali prikrita (se o njej ne govori, ni jasno vidno, da je prisotna in se jo javnosti poskuša čim bolj skriti) ?

- a.) Izrazita
- b.) Prikrita
- c.) Je sploh ni
- d.) Ne vem

7. Rock, pop in rap/hip-hop so globalno najbolj razširjeni žanri. Katerega bi označili za najbolj ženskega oziroma kje je največ prisotnih žensk kot izvajalk in poslušalk?

- a.) Rock
- b.) Pop
- c.) Rap/Hip-hop
- d.) Ne vem

8. Privlačna vizualna podoba glasbenika/glasbenice pripomore k njegovi/njeni uspešnosti. Komu to bolj koristi?

- a.) Ženskam
  - b.) Moškim
  - c.) Obojim
  - d.) Ne vem

  - Zakaj?
-

9. Se strinjate s tem, da bi mogli bolj poudarjati spolno enakost žensk v glasbi, kot jo nenehno poudarjajo na drugih področjih (na delovnem mestu, v politiki, itd.)?

- a.) Se strinjam
- b.) Se ne strinjam
- c.) Ne vem

10. Vaša izobrazba:

- a.) Nedokončana osnovna šola
- b.) Osnovna šola
- c.) Poklicna šola
- d.) Gimnazija oziroma 5. stopnja
- e.) Višja / Visoka
- f.) Univerzitetna
- g.) Magisterij / Doktorat

9.2 Priloga B: Izpisi programa SPSS

Spol

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ženski	38	51,4	51,4	51,4
	moški	36	48,6	48,6	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Starost

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15-20 let	14	18,9	18,9	18,9
	21-25 let	29	39,2	39,2	58,1
	26-30 let	29	39,2	39,2	97,3
	nad 31 let	2	2,7	2,7	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Izobrazba

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Osnovna šola	2	2,7	2,7	2,7
	Poklicna šola	7	9,5	9,5	12,2
	Gimnazija oz. 5. stopnja	25	33,8	33,8	45,9
	Višja / Visoka	15	20,3	20,3	66,2
	Univerzitetna	21	28,4	28,4	94,6
	Magisterij / Doktorat	4	5,4	5,4	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Ima glasba v vašem življenju pomembno vlogo?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Da, zelo	58	78,4	78,4	78,4
	Niti ne	12	16,2	16,2	94,6
	Ne	4	5,4	5,4	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Rock	21	28,4	28,4	28,4
Pop	19	25,7	25,7	54,1
Rap/ Hip-hop	14	18,9	18,9	73,0
R'n'B	7	9,5	9,5	82,4
Punk	4	5,4	5,4	87,8
Metal	2	2,7	2,7	90,5
Elektronska glasba	5	6,8	6,8	97,3
Drugo	2	2,7	2,7	100,0
Total	74	100,0	100,0	

Je za vas pomembno kakšnega spola je izvajalec?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Da	10	13,5	13,5	13,5
Ne	62	83,8	83,8	97,3
Ne vem	2	2,7	2,7	100,0
Total	74	100,0	100,0	

Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Da	28	37,8	37,8	37,8
Ne	36	48,6	48,6	86,5
Ne vem	10	13,5	13,5	100,0
Total	74	100,0	100,0	

Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Da	16	21,6	21,6	21,6
Ne	49	66,2	66,2	87,8
Ne vem	9	12,2	12,2	100,0
Total	74	100,0	100,0	

**Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.)
v domeni moških?**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Da	39	52,7	52,7	52,7
	Ne	26	35,1	35,1	87,8
	Ne vem	9	12,2	12,2	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Izrazita	6	8,1	8,1	8,1
	Prikrita	44	59,5	59,5	67,6
	Je sploh ni	4	5,4	5,4	73,0
	Ne vem	20	27,0	27,0	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Katerega bi označili za najbolj ženski žanr oziroma kje je največ prisotnih žensk kot izvajalk in poslušalk?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Rock	3	4,1	4,1	4,1
	Pop	55	74,3	74,3	78,4
	Rap/ Hip-hop	4	5,4	5,4	83,8
	Ne vem	12	16,2	16,2	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ženskam	44	59,5	59,5	59,5
	Moškim	2	2,7	2,7	62,2
	Obojim	19	25,7	25,7	87,8
	Ne vem	9	12,2	12,2	100,0
	Total	74	100,0	100,0	

Zakaj?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Odgovoril	22	29,7	29,7
	Ni odgovoril	52	70,3	100,0
	Total	74	100,0	

Se strinjate s tem, da bi mogli bolj poudarjati spolno enakost žensk v glasbi, kot jo nenehno poudarjajo na drugih področjih (na delovnem mestu, v politiki, itd.)?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Se strinjam	22	29,7	29,7
	Se ne strinjam	13	17,6	47,3
	Ne vem	39	52,7	100,0
	Total	74	100,0	

Izobrazba * Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?
Crosstabulation

		Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?			Total	
		Da	Ne	Ne vem		
Izobrazba	Osnovna šola	Count		1	1	2
		% within Izobrazba		50,0%	50,0%	100,0%
		% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?		3,8%	11,1%	2,7%
		% of Total		1,4%	1,4%	2,7%
Poklicna šola		Count	4	2	1	7
		% within Izobrazba	57,1%	28,6%	14,3%	100,0%
		% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	10,3%	7,7%	11,1%	9,5%
		% of Total	5,4%	2,7%	1,4%	9,5%
Gimnazija oz. 5. stopnja		Count	13	12		25
		% within Izobrazba	52,0%	48,0%		100,0%
		% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	33,3%	46,2%		33,8%
		% of Total	17,6%	16,2%		33,8%
Višja / Visoka		Count	8	4	3	15
		% within Izobrazba	53,3%	26,7%	20,0%	100,0%
		% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	20,5%	15,4%	33,3%	20,3%
		% of Total	10,8%	5,4%	4,1%	20,3%

Univerzitetna	Count	12	7	2	21
	% within Izobrazba	57,1%	33,3%	9,5%	100,0%
	% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	30,8%	26,9%	22,2%	28,4%
	% of Total	16,2%	9,5%	2,7%	28,4%
Magisterij / Doktorat	Count	2		2	4
	% within Izobrazba	50,0%		50,0%	100,0%
	% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	5,1%		22,2%	5,4%
	% of Total	2,7%		2,7%	5,4%
Total	Count	39	26	9	74
	% within Izobrazba	52,7%	35,1%	12,2%	100,0%
	% within Se vam zdi, da je glasbena industrija (založbe, managerji, producenti, itd.) v domeni moških?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	52,7%	35,1%	12,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,295 ^a	10	,122
Likelihood Ratio	17,453	10	,065
Linear-by-Linear Association	,005	1	,946
N of Valid Cases	74		

a. 12 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,24.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,455	,122
	Cramer's V	,321	,122
N of Valid Cases		74	

- a. Not assuming the null hypothesis.
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Spol * Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)? Crosstabulation

		Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?			Total	
		Da	Ne	Ne vem		
Spol	ženski	Count	7	26	5	38
		% within Spol	18,4%	68,4%	13,2%	100,0%
		% within Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?	43,8%	53,1%	55,6%	51,4%
		% of Total	9,5%	35,1%	6,8%	51,4%
moški	Count	Count	9	23	4	36
		% within Spol	25,0%	63,9%	11,1%	100,0%
		% within Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?	56,3%	46,9%	44,4%	48,6%
		% of Total	12,2%	31,1%	5,4%	48,6%
Total	Count	Count	16	49	9	74
		% within Spol	21,6%	66,2%	12,2%	100,0%
		% within Menite, da so žanri spolno enakovredni (da so moški in ženske izvajalci/izvajalke enako prisotni/prisotne v vseh žanrih)?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	21,6%	66,2%	12,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,491 ^a	2	,782
Likelihood Ratio	,492	2	,782
Linear-by-Linear Association	,413	1	,521
N of Valid Cases	74		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,38.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by	Phi	,081	,782
Nominal	Cramer's V	,081	,782
N of Valid Cases		74	

- a. Not assuming the null hypothesis.
 b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Spol * Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita? Crosstabulation

			Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita?				Total
			Izrazita	Prikrita	Je sploh ni	Ne vem	
Spol	ženski	Count	4	21	1	12	38
		% within Spol	10,5%	55,3%	2,6%	31,6%	100,0%
		% within Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita?	66,7%	47,7%	25,0%	60,0%	51,4%
		% of Total	5,4%	28,4%	1,4%	16,2%	51,4%
moški	Count	Count	2	23	3	8	36
		% within Spol	5,6%	63,9%	8,3%	22,2%	100,0%
		% within Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita?	33,3%	52,3%	75,0%	40,0%	48,6%
		% of Total	2,7%	31,1%	4,1%	10,8%	48,6%
Total	Count	Count	6	44	4	20	74
		% within Spol	8,1%	59,5%	5,4%	27,0%	100,0%
		% within Je po vašem mnenju spolna neenakost v popularni glasbi prikrita ali izrazita?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	8,1%	59,5%	5,4%	27,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,505 ^a	3	,474
Likelihood Ratio	2,568	3	,463
Linear-by-Linear Association	,124	1	,725
N of Valid Cases		74	

- a. 4 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,95.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by	Phi	,184	,474
Nominal	Cramer's V	,184	,474
N of Valid Cases		74	

- Not assuming the null hypothesis.
- Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Starost * Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba? Crosstabulation

			Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?				Total
			Ženskam	Moškim	Obojim	Ne vem	
Starost	15-20 let	Count	9		3	2	14
		% within Starost	64,3%		21,4%	14,3%	100,0%
		% within Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?	20,5%		15,8%	22,2%	18,9%
		% of Total	12,2%		4,1%	2,7%	18,9%
21-25 let	Count	Count	19		7	3	29
		% within Starost	65,5%		24,1%	10,3%	100,0%
		% within Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?	43,2%		36,8%	33,3%	39,2%
		% of Total	25,7%		9,5%	4,1%	39,2%
26-30 let	Count	Count	15	2	8	4	29
		% within Starost	51,7%	6,9%	27,6%	13,8%	100,0%
		% within Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?	34,1%	100,0%	42,1%	44,4%	39,2%
		% of Total	20,3%	2,7%	10,8%	5,4%	39,2%
nad 31 let	Count	Count	1		1		2
		% within Starost	50,0%		50,0%		100,0%
		% within Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?	2,3%		5,3%		2,7%
		% of Total	1,4%		1,4%		2,7%
Total	Count	Count	44	2	19	9	74
		% within Starost	59,5%	2,7%	25,7%	12,2%	100,0%
		% within Komu bolj koristi privlačna vizualna podoba?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	59,5%	2,7%	25,7%	12,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,724 ^a	9	,858
Likelihood Ratio	5,522	9	,787
Linear-by-Linear Association	,370	1	,543
N of Valid Cases	74		

a. 11 cells (68,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,05.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,253	,858
	Cramer's V	,146	,858
N of Valid Cases		74	

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu? * Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških? Crosstabulation

			Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?			Total
			Da	Ne	Ne vem	
Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	Rock	Count	6	14	1	21
		% within Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	28,6%	66,7%	4,8%	100,0%
		% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	21,4%	38,9%	10,0%	28,4%
		% of Total	8,1%	18,9%	1,4%	28,4%
Pop	Pop	Count	10	7	2	19
		% within Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	52,6%	36,8%	10,5%	100,0%
		% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	35,7%	19,4%	20,0%	25,7%
		% of Total	13,5%	9,5%	2,7%	25,7%

Rap/ Hip-hop	Count	6	5	3	14
	% within kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	42,9%	35,7%	21,4%	100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	21,4%	13,9%	30,0%	18,9%
	% of Total	8,1%	6,8%	4,1%	18,9%
R'n'B	Count	2	4	1	7
	% within kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	28,6%	57,1%	14,3%	100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	7,1%	11,1%	10,0%	9,5%
	% of Total	2,7%	5,4%	1,4%	9,5%
Punk	Count	1	2	1	4
	% within kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	3,6%	5,6%	10,0%	5,4%
	% of Total	1,4%	2,7%	1,4%	5,4%
Metal	Count	1	1		2
	% within kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	50,0%	50,0%		100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	3,6%	2,8%		2,7%
	% of Total	1,4%	1,4%		2,7%
Elektronska glasba	Count	1	3	1	5
	% within kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	3,6%	8,3%	10,0%	6,8%
	% of Total	1,4%	4,1%	1,4%	6,8%
Drugo	Count	1		1	2
	% within kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	50,0%		50,0%	100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	3,6%		10,0%	2,7%
	% of Total	1,4%		1,4%	2,7%

Total	Count	28	36	10	74
	% within Kateri žanr prevladuje pri vašem glasbenem okusu?	37,8%	48,6%	13,5%	100,0%
	% within Ali je po vašem mnenju glasba žensk, v žanru ki ga poslušate, enako kakovostna kot glasba moških?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	37,8%	48,6%	13,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,972 ^a	14	,688
Likelihood Ratio	11,584	14	,640
Linear-by-Linear Association	1,066	1	,302
N of Valid Cases	74		

a. 18 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,27.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,385	,688
	Cramer's V	,272	,688
N of Valid Cases		74	

a. Not assuming the null hypothesis.

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.